

**АЛЛАХ ТАНДАГАН
ПАЙГАМБАРДЫН ﷺ
КЫСКАЧА ӨМҮР БАЯНЫ
ЖАНА ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ**

**Бул китепчени Аллахтын кечиримине муктаж
ХАЙСАМ ИБН МУХАММАД САРХАН даярдады**

**Медина шаарындагы Пайгамбарлык мечиттин
карамагындагы институтта мугалим болуп
эмгектенген жана**

<http://attasseel-alelmi.com> сайтынын жетекчиси

**Аллах анын өзүнө, ата-энесине жана бул китепти
басып чыгарууда көмөк көрсөткөндөргө кечирим
тартууласын**

المُختَصِرُ المُفيدُ لِسِيرَةِ النَّبِيِّ المُصْطَفِيِّ وَشَمَائِلِهِ

بقلم الفقير إلى عفو ربِّه:
هيثم بن محمّد سرحان

المدرّس بمعهد الحرم بالمسجد النبويّ - سابقًا -
والمشرف على موقع التّأصيل العلميّ

<http://attasseel-alelmi.com>

غفر الله له ولوالديه ولمن أعانه على إخراج هذا الكتاب

Биринчи басма

Китепке болгон баардык укуктар корголгон

Ким бул китепти бекер таркатуу үчүн башка тилге которууну
кааласа, төмөнкү электрондук дарек аркылуу автор менен
байланышса болот:

islamtorrent@gmail.com

КИРИШ СӨЗ

Мээримдүү жана Ырайымдуу Аллахтын ысымы менен!

Албетте, бардык мактоолор Аллахка гана таандык, биз Ага алкыш айтып, Андан жардам тилеп, кечирим сурайбыз. Өз напсилерибиздин зыянынан жана амалдарыбыздын жамандыгынан коргоону Аллахтан тилейбиз. Кимди Аллах туура жолго салса, аны эч ким адаштыра албайт жана ал кимди адаштырса, аны эч ким туура жолго сала албайт. Күбөлүк беремин: “Аллахтан башка сыйынууга татыктуу Кудай жок. Ал Жалгыз, эч бир шериги жок жана Мухаммад Анын кулу жана элчиси”.

Аллах Таала Куранда айтат:

“О, ыйман келтирген адамдар! Аллахтан чындап корккула жана мусулман (ыймандуу) болуп гана өлгүлө” (Аалы Имран сүрөсү 102-аят)

“О, адамдар! Раббинерден корккула! Ал силерди бир жандан (Адам-Атадан) жаратып, андан (анын кабыргасынан) жубайын жаратып, анан ал экөөнөн көп аял-эркектерди таратты. Жана Аны(н ысымы) менен бири-бириңерден нерсе сурай турган Аллахтан корккула жана тууган-уруктардан (алыстап кетүүдөн) абайлагыла. Албетте, Аллах силерди Көзөмөлдөөчү”. (Ниса сүрөсү, 1-аят)

О, момундар! Аллахтан корккула жана жалаң чын сөздөрдү сүйлөгүлө!” (Ахзаб сүрөсү, аят 70)

Андан соң:

Жогоруда айтылган сөздөр, өз пайгамбарын жана ал үйрөткөн жолду таанып-билүүгө умтулган адам үчүн өтө маанилүү. Ибн аль-Каййим (Аллах ага ырайым кылсын) айтат: “Эгер адам баласынын эки дүйнө бактылуулугу пайгамбардан ﷺ, мурасталган жетектөөгө байланган болсо, демек, өзүнө жакшылык каалап, азаптардан алыс болуп, бактылуу болгум келет деген адам, милдеттүү түрдө анын ошол жетектөөсүн, өмүр баянын окуп билип, пайгамбар жөнүндө кабар албай калгандардын катарынан чыгып, анын жолун жолдогондордун катарына кошулушу керек”.

Бул жаатта, адамдар үч түрлүү болот: кичине билгиси келгендер, көп билгиси келгендер жана кур калгандар. Жоомарттык болсо Аллахтын колунда – Ал кимге кааласа Өзү тартуулайт жана Ал улуу берешендиктин ээси.

Менин Аллахтан суранаарым, мени Пайгамбарды ﷺ сүйгөндөрдөн кылып, ал буюрган иштерге моюн сундуруп, ал тыйган иштерден жүз бургандардан кылса экен.

О, Жараткан Аллах! Мухаммад жана анын үй-бүлөсүнө, Ибрахим жана анын үй-бүлөсүнө бата бергендей батаңды бер! Мухаммад жана анын үй-бүлөсүн, Ибрахим жана анын үй-бүлөсүн берекелүү кылганыңдай берекелүү кыл! Албетте Сен – мактоого татыктуу, Улук Затсың! Ааламдардын Эгеси – Аллахка мактоолор болсун!

БИРИНЧИ БӨЛҮМ:
ПАЙГАМБАРДЫН ﷺ ЖЕКЕ
СЫПАТТАРЫ
ЖАНА
ЖЕТЕКЧИЛИГИ

ПАЙГАМБАРДЫН ﷺ ЖЕКЕ СЫПАТТАРЫ

АНЫН АТА-ТЕГИ	<p>Ал ﷺ – Мухаммад ибн Абдуллах ибн Абдуль-Мутталиб ибн Хашим ибн Абдуманаф ибн Кусай ибн Киляб ибн Мурра ибн Ка'б ибн Луай ибн Галиб ибн Фихр ибн Малик ибн Надр ибн Кинана ибн Хузайма ибн Мудрика ибн Ильяс ибн Мудар ибн Низар ибн Ма'ад ибн Аднан.</p> <p>Ал эми Аднан - курмандыкка чалынмакчы болгон Ибрахимдин уулу Исмаилдин тукумдарынан.</p> <p>Демек, анын ата-теги жер-бетинде өмүр улаган эл арасында эң жакшысы. Рим падышасы Ираклий Абу Суфьянга кайрылган хадисте айтылгандай: “Мен сенден анын ата-тегин сурасам, ал кадыр-барктуу уруудан болот дедиң, бирок бардык пайгамбарлар өз элиндеги кадыр-барктуу уруулардан болушкан”.</p>						
ПАЙГАМБАР-ДЫН тандалышы	<p>Аллахтын элчиси ﷺ мындай деген: “Чындыгында, Аллах Ысмайыл уулдарынан Кинана уруусун тандап, Кинана уруусунан Курайшийлерди, Курайш уруусунан Хашим уулдарын, Хашим уулдарынан мени тандаган”.</p>						
АНЫН ЫСЫМДАРЫ	<p>Бул ысымдар жөн гана элдикиндей ысым болбостон – мүнөздөмө маанисин да туюндурат. Бул ысымдар анын мактоого ылайык кемчиликсиз сыпаттарынан алынган.</p> <table border="1" data-bbox="294 1132 1177 1688"> <tr> <td data-bbox="294 1132 391 1304" style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);"> МУХАМ-МАД </td> <td data-bbox="391 1132 1177 1304"> <p>Бул анын эң кеңири белгилүү ысымы жана ушул ысым менен Тоорат китебинде так айтылган. Бул ысымдын мааниси - көптөгөн мактоого татый турган сыпаттарга ээ дегенди билдирет.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="294 1304 391 1494" style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);"> АХМАД </td> <td data-bbox="391 1304 1177 1494"> <p>Бул ысымдын мааниси – Аллахтын макулуктарынын арасынан эң мактоого татыктуусу дегенди билдирет. Ушундай даражалуу сыпаттары үчүн ага жер-асмандагылар жана эки-дүйнө тургундары бүт алкыш айтат. Бул ысым менен аны Ыйса пайгамбар атаган.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="294 1494 391 1688" style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);"> МУТАВАК-КИЛЬ </td> <td data-bbox="391 1494 1177 1688"> <p>Бул ысымдын мааниси – Аллахка тобокел кылуучу, таянуучу. Анын бул ысым менен аталып калышынын себеби, ал Ислам динин иш-жүзүнө ашыруусунда Аллахка болгон тобокелчилиги, эч бир макулуктун тобокелин теңине алган эмес.</p> </td> </tr> </table>	МУХАМ-МАД	<p>Бул анын эң кеңири белгилүү ысымы жана ушул ысым менен Тоорат китебинде так айтылган. Бул ысымдын мааниси - көптөгөн мактоого татый турган сыпаттарга ээ дегенди билдирет.</p>	АХМАД	<p>Бул ысымдын мааниси – Аллахтын макулуктарынын арасынан эң мактоого татыктуусу дегенди билдирет. Ушундай даражалуу сыпаттары үчүн ага жер-асмандагылар жана эки-дүйнө тургундары бүт алкыш айтат. Бул ысым менен аны Ыйса пайгамбар атаган.</p>	МУТАВАК-КИЛЬ	<p>Бул ысымдын мааниси – Аллахка тобокел кылуучу, таянуучу. Анын бул ысым менен аталып калышынын себеби, ал Ислам динин иш-жүзүнө ашыруусунда Аллахка болгон тобокелчилиги, эч бир макулуктун тобокелин теңине алган эмес.</p>
МУХАМ-МАД	<p>Бул анын эң кеңири белгилүү ысымы жана ушул ысым менен Тоорат китебинде так айтылган. Бул ысымдын мааниси - көптөгөн мактоого татый турган сыпаттарга ээ дегенди билдирет.</p>						
АХМАД	<p>Бул ысымдын мааниси – Аллахтын макулуктарынын арасынан эң мактоого татыктуусу дегенди билдирет. Ушундай даражалуу сыпаттары үчүн ага жер-асмандагылар жана эки-дүйнө тургундары бүт алкыш айтат. Бул ысым менен аны Ыйса пайгамбар атаган.</p>						
МУТАВАК-КИЛЬ	<p>Бул ысымдын мааниси – Аллахка тобокел кылуучу, таянуучу. Анын бул ысым менен аталып калышынын себеби, ал Ислам динин иш-жүзүнө ашыруусунда Аллахка болгон тобокелчилиги, эч бир макулуктун тобокелин теңине алган эмес.</p>						

АНЫН ЫСЫМДАРЫ

АЛЬ-
МАХИ

Ал ﷺ аркылуу Аллах каапырчылыкты жок кылат жана бул иште ага эч бир макулук тең боло алган эмес.

АЛЬ-
ХАШИР

Анын ﷺ тегерегине элдер чогулушат жана ал элдерди чогултуу үчүн жиберилгендей.

АЛЬ-
АКЪЙБ

Ал ﷺ пайгамбарлардын мөөрү жана андан кийин пайгамбар келбейт.

АЛЬ-
МУКАФФ

Ал ﷺ өзүнө чейинки пайгамбарлардын жана элчилердин жолун улаган, ошондуктан Аллах Таала аны алардын орун басары кылып койгон.

НАБИ АГ-
ТАУБА

Ал ﷺ аркылуу Аллах Таала жер бетиндегилерге тооба эшиктерин ачып, алардын тообаларын кабыл кылган. Буга чейин мынчалык деңгээлде болгон эмес эле. Ал эми Аллахка эң көп тооба кылып, истигфар айтып турган бул – пайгамбар болгон.

НАБИ АЛЬ-
МАЛЬХАМА

Ал ﷺ Аллахтын душмандарына каршы күрөшүү үчүн жөнөтүлгөн. Аллахтын элчиси ﷺ жана анын үммөтү кылган иш-аракеттерди бир да пайгамбар өз үммөтү менен кылган эмес. Ошондой эле, мындай улуу беттешүүлөр да мурун болгон эмес.

НАБИ АР-РАХМА

Аны ﷺ Аллах Таала ааламдарга мээрим катары жөнөткөн. Жер бетинде өмүр улагандардын бардыгына жиберип, Аллах аларга мээримин төктү. Ыймандуулар бул нээматка толугу менен татышкан. Ал эми каапырлар, мисалы христиандар жана жөөтөр, мусулмандардын карамагында, убадаланган кепилдигинде жана камкордугунда жашашкан.

АЛЬ-ФАТИХ

Ал ﷺ аркылуу Аллах Таала чоң чайпалууга дуушар болгон чыныгы акыйкаттын эшиктерин кайрадан ачык кылып, ал себептүү Аллах сокурлардын көзүн, дүлөйлөрдүн кулактарын жана бекип калган жүрөктөрдү ачып койду. Ошондой эле Аллах бул пайгамбарды себеп кылып каапырлардын өлкөлөрүн, Бейиш дарбазаларын, пайдалуу илим жана жакшы амалдардын жолун ачты.

АНЫН ЫСЫМДАРЫ	АЛЬ-АМИН	Ал ﷺ бул ысым менен аталууга эң татыктуу адам. Аллах ага Өз динин жана вахийлерди ишенип тапшырган. Жер-асман тургундарынын арасында ишеничке ээ. Атүгүл каапыр курайшийлер дагы аны пайгамбарлыкка чейин: <i>"бул арабыздагы эң ишеничтүү адам"</i> - деп айтышчу.
	АЛЬ-БАШИР	Анын динине моюн сунгандарга кубанычтуу кабар айтып сүйүнчүлөгөн, ал эми ким баш ийбесе аны азапталып калышын эскерткен.
	САЙИД УАЛЯД АДАМ	Пайгамбар ﷺ айтат: <i>"Сурак Күнү Адам баласынын алдыңкысы менмин жана мен муну мактангыч кылып айтканым жок"</i> .
	АС-СИРАЖ АЛЬ-МУНИР	Ал ﷺ – өрттөнбөстөн нурдантуучу.
АЛ ТУУРАЛУУ ЖАЛПЫ БАЯНДАМА		Ал ﷺ – Абдуллах, аябай берилип ибадат кылгандыгы менен өзгөчөлөнгөн Аллахтын кулу.
		Пайгамбар ﷺ тууралуу эң жакшы баяндама бул өзү айткан сөздөр: <i>"Мен – Мухаммад, Аллахтын кулу жана элчисимин жана мага Аллах берген даражадан өйдө коюшуңарды каалабаймын"</i> .
		Ал ﷺ адамкерчилиги жана адеп-ахлагы боюнча адамдардын эң жакшысы болгон. Аллах Таала айтат: <i>"...жана сен улук ахлактын үстүндөсүң"</i> . (Калам сүрөсү 4-аят) Ошондой эле Аиша <small>رضي الله عنها</small> айтат: <i>"Анын ахлагы Куран болгон"</i> . Ал Куран менен жашап, анда коюлган чектен ашкан эмес жана Куранга ылайык болсо ыраазы болуп, Куранга каршы келсе ачууланган.
АНЫН КЕЛБЕТИ	ХАЛИЛ АЛЛАХ	Ал өзү <small>عليه السلام</small> мындай деген: <i>"Чындыгында Аллах мени Ибрахимди (жакын) дос кылып алгандай (жакын) дос кылып алды"</i> .
	АНЫН ШАРАПАГТУУ ДЕНЕСИ	Анас ибн Малик айтат: <i>"Аллахтын элчисинин ﷺ жүзү жаркырап акжуумал болгон, ал эми тердегенде тер тамчылары бермет сымал эле. Басып баратканда оңго-солго ийилип басчу жана мен Аллахтын элчисинин алаканындай жумшак жибек же дибаж да кармап көргөн эмесмин, Аллахтын элчисинин ﷺ жыпар жытындай жагымдуу миск же амбра жытын да жыттап көргөн эмесмин"</i> .

АНЫН КЕЛБЕТИ	АНЫН БОЮ	Аль-Бара ибн Азиб айтат: «Аллахтын элчиси ﷺ орто бойлуу, кең далылуу, чачтары болсо кулактарынын учтарына тийип турчу. Бир жолу мен аны кызыл кийимчен көрдүм, андай көркөм, жагымдуу эч кимди көрө элекмин».
	АНЫН ЖҮЗҮ	Ка'б ибн Малик айтат: «Мен Аллахтын элчиси ﷺ менен учурашканда, анын жүзү кубанычтан жаркырап турган эле. Аллахтын элчиси ﷺ бир нерсеге кубанса, жүзү жаркырап, айдын бир бөлүгүндөй болуп калчу, биз анын жүзүнөн билип калаар элек». Аль-Барадан сурашты: "Пайгамбардын ﷺ жүзү кылычтай беле?", ал жооп берди: "Жок, тескерисинче айга окшош турчу".
	ЧАЧТАРЫ	Анас ибн Малик айтат: «Пайгамбардын ﷺ колдору чоң эле, мен кийин ага окшош эч кимди көргөн жокмун жана анын чачтары өтө тармал эмес, түз дагы эмес, орточо болчу».
	КӨЗДӨРҮ	Джабир ибн Самура айтат: «Аллахтын элчисинин ﷺ оозу чоң болчу, көздөрүнүн актарында кичине кызгылт байкалчу жана согончоктору эттүү эмес эле».
	ТЕРИНИН ЖЫПАР ЖЫТЫ	Анас ибн Малик: айтат «Күндүзгү маалда пайгамбар ﷺ биздин үйгө келип, бир аз уктап алганы жаткан кезде, тердеп кеткен экен. Ошондо анын жанына менин энем барып бир шишеге анын тер тамчыларын чогултуп баштады. Пайгамбар ﷺ ойгонуп: "О, Умм Сулейм, эмне кылып жатасың?" — деди, анда ал: "Бул сенин тер тамчыларыңан, биз муну атырларга кошобуз, анткени бул эң жыттуу атыр сымал" — деди.
	ПАЙГАМБАРЛЫК МӨӨРҮ	Анын ﷺ эки далысынын ортосунда тубаса такка окшош пайгамбарлык мөөрү даана көрүнүп турчу. Жабир ибн Самурадан мындай кабар жеткен: «Мен анын далысынан көгүчкөндүн жумурткасындай болгон пайгамбарлык мөөрүн көрдүм, көрүнүшү анын денесинин сүрөтүн чагылдыргандай болчу».

АНЫН АДЕП-АХЛАГЫ

САХАБАЛАРЫНЫН УРМАТЫ

'Амр ибн аль-'Ас айтат: «Мен эч кимди Аллахтын элчисинен ﷺ дагы көбүрөөк сүйүп, андан артык көргөн эмесмин. Мен аны ушунчалык сыйлаганымдан, жүзүнө тике карай алчу эмесмин, ал эми менден аны сүрөттөп бер дешсе, сүрөттөп бере албаймын, анткени эч качан аны тике карап көз салган эмес элем».

'Урва ибн Мас'уд ас-Сакафи Худайбия күнү курайш уруусуна Аллахтын элчисин ﷺ сүрөттөп берип жатып мындай дейт: «Аллахка ант, мен өз жакындары тарабынан, Мухаммадты сахабалары сыйлагандай, сыйга ээ болгон бир дагы падышаны көргөн эмесмин. Аллахка ант, ал түкүргөндө бирөөсүнүн алаканына ишлейки чачыраган болсо, ал адам сөзсүз бетине же денесине шыбап коет. Кандай иш буюрбасын, аткарууга шашылышат, даарат алса, андан калган сууну талашып, урушуп кете жаздашат. Эгер ал сүйлөп баштаса унчукпай туруп калышат, өзгөчө сый-урмат көргөзүшөт, жада калса жүзүнө тике карашпайт».

АЛЛАХКА БОЛГОН МАМИЛЕСИ

Абдуллах ибн аш-Шиххир айтат: «Биз Аллахтын элчисине ﷺ «Сен биздин падышабызсың!» – дедик эле, ал ﷺ: «Падыша бул – Улуу, Кадырлуу Аллах» – деди. Анда биз: «Биздин арабыздагы эң татыктуу!» – деп айтсак, ал ﷺ: «Айтчу сөзүңөрдү айта бергиле, бирок байкап сүйлөгүлө, шайтан силерди азгырып кетпесин» - деди».

ЭРДИГИ

Али ибн Талиб айтат: «Согуш кызыгына жетип, эки тарап беттешип калганда биз корголоп Аллахтын элчисине жакындап барчубуз жана арабыздан душманга андан ашып жакындаган эч ким болгон эмес».

ТАКЫБА-ЛЫГЫ

Пайгамбар ﷺ мындай деген: «Аллахка ант, чындыгында мен Аллахтан силерден көбүрөөк корком жана Анын азабынан силерден да көп кооптоном».

ЭН ЖАКШЫ БАГАРМАН

Пайгамбар ﷺ мындай деген: «Араңардан эң жакшыңар - өз үй-бүлөсүнө эң жакшы мамиле кылганыңар, ал эми силердин араңардан өз үй-бүлөсүнө эң жакшы мамиле кылган бул - менмин».

УЯТТУУ-ЛУГУ

Абу Са'ид аль-Худри айтат: «Аллахтын элчиси ﷺ парданын артындагы жаш кыз бери жакта калгыдай, өтө чоң уяттуулугу менен айырмаланып турчу, Ага жакпаган иш болуп калса анын жүзүнөн байкап калчубуз».

ЖЕҢИЛ-ДЕТҮҮСҮ

'Аиша ﷺ айтат: «Аллахтын элчиси ﷺ эки иштин бирин тандаш керек болсо, сөзсүз жеңилирээгин тандачу. Бир гана күнөө аралаш иш болуп калса, элден биринчи болуп андай иштен алыс качат эле...».

АНЫН АДЕП-АХЛАГЫ

ӨЗҮҮЧҮН
ӨЧ
АЛГАН
ЭМЕС

'Аиша (Аллах андан ыраазы болсун) ﷺ айтат: «Аллахтын элчиси ﷺ эч качан өзү үчүн өч алган эмес, бирок Аллахтын кайсы бир тыюу салынган өкүмү бузулса, ошол үчүн өч алган».

ТАМАК-
АШТЫ
ЖАМАНДА
ГАН ЭМЕС

'Аиша (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: «Аллахтын элчиси ﷺ эч качан тамак-ашты жамандаган эмес, кааласа жечү, каалабаса калтырып койчу».

БЕЛЕК
АЛГАН

'Аиша (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: «Аллахтын элчиси ﷺ белек алган жана ордуна кайра бир нерсе белек берген».

САДАКА-
ДАН
ЖЕЧҮ
ЭМЕС

Пайгамбар ﷺ айткан: **«Чындыгында, Мухаммадтын үй-бүлөсү садака катары берилген нерседен жебейт».**

ООР-
БАСЫРЫКТУУ-
ЛУГУ

Укба ибн Амир айтат: «Бир жолу пайгамбарга ﷺ бир адам келип кайрылып калды. Анан сүйлөп жатып, толкундануудан улам үнү титиреп баштады. Анда пайгамбар ﷺ ага: **“Жайдары бол, чындыгында мен падыша эмесмин, сүрсүгөн эт жеген аялдын эле баласымын”** - деди».

ҮЙДӨГҮЛӨРҮНӨ
ЖАРДАМ
БЕРГЕН

Аль-Асвад ибн Йазид айтат: «Мен Айишадан (Аллах андан ыраазы болсун): **“Пайгамбар ﷺ үйдөн эмне кылчу эле?»** - деп сурасам, ал мындай жооп берген: **«Үйүндөгүлөргө үй иштеринде жардам берчү, ал эми намаз маалы келгенде намазга кетчү».**

НААДАНДАРГА
КӨНҮЛ БУРЧУ
ЭМЕС

Абу Хурайранын кабарында Аллахтын элчиси ﷺ сахабаларына мындай дегени айтылат: **«Курайшийлердин сөккөндөрүн жана каргыштарын Аллах менден кантип буруп койгондугу силерди таң калтырбайбы? Алар “музаммамды” сөгүп, “музаммамды” каргап жатышат, мен болсо Мухаммадмын».**

ЧЫНЧЫЛ
-ДЫГЫ

Абдуллах бин Мас'уд айтчу: **«Чынчыл, ишеничке ээ Аллахтын элчиси ﷺ айтып берди...».**

КЫЗМАТЧЫ-
ЛАРГА
БОЛГОН
МАМИЛЕСИ

Анас (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: **“Мен Аллахтын элчисине ﷺ он жыл кызмат кылгам, ошондо ал бир да жолу мага -“Уф!” , - деген эмес. Бир нерсе кылсам, бир да жолу - “Эмнеге андай кылдың?», деген эмес. Ошондой эле, эч нерсе кылбай койгон учурда, бир да жолу - “Эмнеге муну кылбадың?» – деген эмес.**

АНЫН АДЕП-АХЛАГЫ

АЛ САХАБАЛАРДЫН АРАСЫНАН ӨЗГӨЧӨЛӨНГӨН ЭМЕС,
АНЫН КЕҢ-ПЕЙИЛДИГИ ЖАНА АЧЫКТЫГЫ

ЖЕГЕН
НАНЫ

ДҮНҮЙӨКӨР
ЭМЕСТИГИ

Анас, Аллах андан ыраазы болсун, мындай кабарлайт:
“Бир жолу биз Аллахтын элчиси ﷺ менен мечитте отурсак, төө минген бир адам жакындап келди. Ал төөсүн мечиттин алдына чөктүрүп, тушап коюп, бизден сурады: **“Араңардан Мухаммад деген ким?”** Ал маалда пайгамбарыбыз ﷺ адамдардын арасында колун таянып отурган эле. Биз ага: **“Тээтиги, жарым-жартылай колун таянып жаткан ак-жумал адам”** – дедик. Анда ал киши: **“Ибн Абд аль-Мутталиб сенсиңби?”** – деди. Пайгамбар ﷺ ага: **“Сени угуп жатам”** – деди. Ал киши ага: **“Мен сенден кененирээк сурап алайын, мага ачууланба”** – деди. Анда пайгамбар ﷺ: **“Каалаганыңды сура”** – деди. Ал киши: **“Сенин жана сага чейинкилердин Раббисин ортомчу кылып сурайм, сени ошондо адамзатка Аллах жибердиби? Анда пайгамбар ﷺ: “Оо, Аллах, ооба”, - деди. Ал киши анан: “Сенин жана сага чейинкилердин Раббисин ортомчу кылып сурайм, бизди күн-түн ичинде беш маал намаз окушсун деп сага Аллах буйрук кылдыбы? Анда пайгамбар ﷺ: “Оо, Аллах, ооба”, - деди. Ал киши кайра: “Сенин жана сага чейинкилердин Раббисин ортомчу кылып сурайм, ошондо бизди бир ай бою орозо тутушсун деп сага Аллах буйрук кылдыбы? Пайгамбар ﷺ: “Оо, Аллах, ооба”, - деди. Ал киши кайра: “Сенин жана сага чейинкилердин Раббисин ортомчу кылып сурайм, ошондо арабыздагы байлардан садака алып кембагалдар арасында таратып бер деп сага Аллах буйрук кылдыбы? Анда пайгамбар ﷺ: “Оо, Аллах, ооба”, - деди. Ошондо ал адам: “Сен алып келген нерсенин баарына ыйман келтирдим, мен – Димам бин Саяямамын, бану саад бин бакр уруусунун туугандарынан болом, мени биздин уруудагылар сага жөнөтүшкөн” – деди.**

Аиша, Аллах андан ыраазы болсун мындай деген:
– Мухаммадтын ﷺ үй-бүлөсү, ал өлөөр-өлгүчө эки күн бою буудай нандан тойгуча жеп көргөн эмес.

Пайгамбар ﷺ айтат: **“Ухуд тоосундай болгон алтынга ээ болуу мен үчүн бир гана учурда кубаныч тартууламак: эгер аны үч күн аралыгында Аллахтын кулдарына бир да динар калбай калгыча ар кандай түрдө тараткан болсом, бир гана карыздардан кутулуш үчүн кичине алып койбосом эле!”**

АНЫН АДЕП-АХЛАГЫ

УРУШКАН
ЭМЕС

Аиша (Аллах андан ыраазы болсун) мындай дейт:
“Ал ﷺ уяттуу эч нерсе кылган да эмес, айткан да эмес,
базарларда кыйкырчу эмес, жамандыкка жамандык менен
жооп берген эмес, тескерисинче кечиримдүү болгон”.

ЧООЧУН
АЯЛГА
КОЛУ
ТИЙИП
КӨРГӨН
ЭМЕС

Аиша, Аллах андан ыраазы болсун айтат:
“Аллахтын элчисинин ﷺ алаканы ага чоочун
аялдын алаканына тийип көргөн эмес”.

АНЫН ТУРАК-ЖАЙЫ ЖАНА ТИРИЧИЛИГИ

Умар бин аль-Хаттаб айтат: «Мен Аллахтын элчисине ﷺ кирсем, ал пальма жалбырактарынан токулган төшөнчүдө жаткан экен, жанына отурдум. Отурсам, изарын чоюп денесин жаап алды, үстүндө башка кийими жок эле. Токулган төшөнчү денесине өтүп кетип, токуманын издери калып калыптыр. Аш сактоочу жайын карасам бир са' арпа тургансыйт, бөлмөнүн башка тарабында дагы ошончолук араб акациясынын саадактары илинип турат жана толук ашатыла элек бир тери турат”. Умар айтат: “Ошондо эки көзүм жашка толду”. Анан ал ﷺ менден сурады: **“Ыя, аль-Хаттабтын баласы, эмнеге ыйлап жатасын?”** Мен айттым: “Оо, Аллахтын пайгамбары! Кантип ыйлабай коем? Төшөнчүң денеңе так калтырып жатса, аш сактаган жайыңда тигинден башка эч нерсе жок. Ал эми Персия падышасы-Хосрой менен Византия императору мөмө-жемиштер, дарыялар арасында жүрүшөт. Сен болсо Аллахтын элчисисиң, Ал сени тандаган, анан сенин аш сактоочу жайың ушубу?!” Анда ал: **“Оо, аль-Хаттабтын баласы! Аларга бул дүнүйө, бизге болсо түбөлүк акырет берилээрине ыраазы эмессиңби?”** – деди. Мен ошондо: “Ооба, албетте ыраазымын” – деп жооп бердим».

БИРИНЧИ ЭКЗАМЕН

СУРОЛОР:	ТУУРА	ТУУРА ЭМЕС
• Адам баласынын эки дүйнө бактысы Пайгамбарды ﷺ ээрчүү жолуна байланган.	☐	☐
• Бардык пайгамбарлар өз элинде белгилүү уруулардан болушкан	☐	☐
• Пайгамбарга ﷺ эң жакшы баяндаманы ал өзүнө өзү берген, ал мындай деген: Мен – Мухаммад, Аллахтын кулу жана элчиси.	☐	☐
• Жибек менен дибаж пайгамбардын алаканынан да жумшак.	☐	☐
• Аллах Таала Өз пайгамбарына эң сонун адеп-ахлакты, адамкерчиликтүүлүктү, илимди жана улуулукту тартуулаган. Эки дүйнө бактылуулугуна ээ кылчу себепти ага тартуу кылып, андан башка эч кимге андай нерсени берген эмес.	☐	☐

• Адамдардын арасынан ата-теги эң жакшы болгон бул: ☐ Йунус ибн Матта ﷺ ☐ Мухаммад ибн Абдуллах ﷺ
• Анын ысымдары бул: ☐ жөн гана ысым эмес, сыпатын дагы чагылдырат ☐ башка элдердикиндей эле жөн эле ысым ☐ кемчиликсиз мактоого тете сыпаттарынан келип чыккан ☐ бардыгы ☐ биринчи жана үчүнчү
• “Анын ахлагы Кураан болгон” – дегендин мааниси: ☐ Кураанга ылайык келген нерседен ыраазы болгон ☐ Кураанга каршы келген нерсеге нааразы болгон ☐ Экөө тең
• Халил Аллах бул: ☐ Ибрахим пайгамбар ☐ Мухаммад ﷺ пайгамбар ☐ Экөө тең
• «Аллахтын элчисинин ﷺ жүзү жаркырап турчу, демек: ☐ эгин өңдүү болгон ☐ ак –жумал болгон ☐ сары болгон
• Эң сонун жыпар жыт бул: ☐ Мисктики ☐ Пайгамбардын ﷺ тер суусу
• Пайгамбарыбыз ﷺ: ☐ орто бойлуу болгон ☐ узун бойлуу болгон
• Анын пайгамбарлык мөөрү: ☐ эки далысынын ортосунда ☐ анын тулку-бой денесин чагылдырып тургандай болчу ☐ көгүчкөндүн жумурткасы менен тең болчу ☐ бардыгы туура

Аллах	Кинанадан	Хашим	Ысмайылдан	Курайшийлерден
тандаган:	уулдарынан			
Кинананы	☐	☐	☐	☐
Курайшты	☐	☐	☐	☐
Хашим	☐	☐	☐	☐
уулдарын				
Өз				
пайгамбарын ﷺ	☐	☐	☐	☐

Анын ата-теги	Аты	Атасынын аты	Чоң-атасынын аты	Чоң чоң-атасы	Ата-бабасы	Эң улуу бабасы
Хашим	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Абдулмутталиб	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Абдуллах	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Мухаммад	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Исмаил	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ибрахим	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ар бир ысымын маанисине жараша белгиле	Мухаммад	Ахмад	Акыйб	Сирадж
Раббисин баарынан көп алкыштаган	☐	☐	☐	☐
Тутанбастан жарык берүүчү	☐	☐	☐	☐
Көптөгөн мактоого тете сыпаттарга ээ	☐	☐	☐	☐
Ал пайгамбардардын мөөрү жана андан кийин байшка пайгамбар болбойт	☐	☐	☐	☐

Пайгамбар ﷺ ээ болгон:	Алакандарга	Жыпар жытка	Үй-бүлөсүнө кылган мамилеси менен	Адеп-ахлак-ка	Такыбалык-ка
Адамдардын эң жакшысы деген сыпатка	☐	☐	☐	☐	☐
Эң жумшак	☐	☐	☐	☐	☐
Эң жагымдуу	☐	☐	☐	☐	☐
Эң мыкты	☐	☐	☐	☐	☐
Эң күчтүү	☐	☐	☐	☐	☐

Пайгамбар ﷺ :	Аллах үчүн	Тамак-ашты	Өзү үчүн	Садака менен	Белек
Өч алган эмес	☐	☐	☐	☐	☐
Өч алган	☐	☐	☐	☐	☐
Жамандаган эмес	☐	☐	☐	☐	☐
Кабыл алган жана өзү да берген	☐	☐	☐	☐	☐
Тамактанган эмес	☐	☐	☐	☐	☐

АНЫН ЖЕТЕКЧИЛИГИ

АНЫН КИЙИНГЕНИ, ЖЕГЕНИ ЖАНА ИЧКЕНИ	ЖАКШЫ КӨРГӨН ТҮСҮ	<p>Ал ак түстү жакшы көргөн. Пайгамбарыбыз ﷺ айткан: "Кийимдериңердин эң жакшы түстөгүсү - бул ак кийимдер, андыктан өзүңөр кийгиле жана маркумдарыңарды ошондойго орогула".</p>
	КИЙИМИ	<p>Аябай жөнөкөй кийинген. Жүндөн, пахтадан же кендирден кийим кийген. Кийимди оң жагынан баштап кийген.</p>
	КИЙИМИ МЕНЕН ӨЗГӨЧӨЛӨНГӨН ЭМЕС	<p>Кээ бир салафтар айтышкан: "Аябай кымбат же аябай эскирген кийим кийгенди жактырчу эмес". Ибн Умар Аллахтын элчисинен ﷺ кабарлайт: "Кимде-ким бул дүйнөдө, көйрөңдөтүүчү кийимдерди кийсе, Сурак күнү Аллах ага басынтуучу кийим кийгизип туруп Тозокко киргизет". Мындай адам текеберленип, өзүн башкалардан өйдө сезип турат, ошол үчүн Аллахтан жазасын алат. Ошондой эле Ибн Умар Пайгамбар ﷺ айтканын кабарлайт: "Текеберлигинен улам кийимин шөлбүрөтүп жерге сүйрөп кийген адамдарга Сурак Күнү Аллах назар салбайт".</p>
	ЖЕГЕН ТАМАГЫ	<p>Турган тамакты чанган эмес, жок тамакты эңсеген эмес. Эмне тамак берилсе ошону жечү, жегиси келбеген тамакты жараксыз экен деп жарыялабай эле калтырып койчу. Аиша (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: «Аллахтын элчиси ﷺ эч качан тамак-ашты жамандаган эмес, кааласа жечү, каалабаса калтырып койчу». Мисалы, ал кескелдирикти жеген эмес, анткени андай этке көнгөн эмес болчу.</p>
	ТАМАКТАНГАНЫ	<ul style="list-style-type: none"> - Көбүнчө ал ﷺ жерге төшөлгөн тасмалдан тамактанган. - Ал ﷺ тамакты үч манжасы менен жеген - Тамактанып отурган кезде чалкалап жөлөнгөн эмес. - Тамактанууну "бисмиЛлях" ("Аллахтын аты менен"), деп баштаган жана аяктаганда дагы Аллахка шүгүр келтирген. - Тамактанып бүткөн соң манжаларын жалап койчу.
	СУУСУНДУК ИЧКЕНИ	<ul style="list-style-type: none"> - Көбүнчө ал ﷺ отуруп ичкен жана отура албагыдай бир себеп болмоюн туруп ичүүгө тыюу салган. - Өзү ичип бүткөн соң, улуулар сол тарапта турса дагы ага карабастан, суусундук куюлган кумараны оң тарабындагыларга сунган.

ҮЙЛӨНГӨНҮ ЖАНА АЯЛДАРЫНА КЫЛГАН

МАМИЛЕСИ

- Пайгамбар ﷺ айткан: **"Бул дүнүйө кызыктарынан мен жыпар жыттарды жана аялзатын жакшы көрөм, ал эми намаз мага ырахат табуу үчүн берилди"**.
- Өзүнүн аялдарына сарпталган каражатты, биргеликте өткөргөн убакытты жана түндөрдү адилеттүү бөлүштүргөн.
- Аиша (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: **"Пайгамбарыбыз ﷺ жолго чыгаарда аялдарынын ортосунда чучук-улак карматып, кимдин жебеси чыкса ошону ала кетчү жана ошол сапар учурундагы түндөрүн башка аялдарына кайра толуктап берчү эмес"**.
- Өзүнүн аялдарына жасаган мамилеси бул эң жакшы адеп-ахлактын жана мамиле куруунун үлгүсү.
- Ал Аиша (Аллах андан ыраазы болсун) менен ойноп турганга ансарлардын кыздарын жөнөтүп турган. Эгер кайсы бир оюн ага жагып калып, ал оюндун жаман жактары болбосо, анда ойногонго тыюу салчу эмес.
- Аиша (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: **"Аллахтын элчиси ﷺ далай жолу менин этек кирип келип жаткан учурда, тиземе башым коюп, мага жөлөнүп алып Куран окуган"**.
- Анын этек кири келген маалда деле изарын кийгизип алып аны менен ырахаттанган.
- Орозо кармаган кезде деле аялын өпкөн.
- Ойногонго уруксат берип, өзү кошо бир эмес эки жолу жарышып чуркап, үйдөн чыгып бара жатып түртүшүп ойногондору анын ﷺ кичи-пейилдиги жана боорукерлигинен кабар берет.
- Эгер ал алыскы сапардан түн ичинде кайтып келип калса аялынын үйүн такылдаткан эмес жана башкаларды дагы тыйган.

АНЫН УКТАГАНЫ ЖАНА ОЙГОНУСУ

- Аллахтын элчиси ﷺ төшөкө жатайын дегенде: **"О, Аллах! Сенин атың менен мен тирилем жана өлөм"** – дечү. Ошондой эле күнүгө жатаар маалда алакан жайып, шилекей чачыратып үйлөп анан: "Аль-Ихлас", "Аль-Фаляк" жана "Ан-Нас" сүрөлөрүн окуп туруп алакандары менен бүт денесин сүртүп чыкчу. Биринчи башын, анан бетин, анан денесинин алдынкы бөлүгүн, кийин калган жактарын сүрткөн. Өзүнө үч ирээт ушинтип дем салган. Уктаар алдын оң колун оң жаагынын алдына коюп туруп, үч жолу: **"О, Аллах! Өз пенделериңди тирилткен күнү мени Өз жазалооңдон сакта!"** – деп айткан. Ал ﷺ уйкудан ойгонгон маалда: **"Өлүмдөн кийин кайра тирилткен Аллахка мактоолор болсун, биз кийин Ага кайтып барабыз"** – деп айтып туруп, тишин мисвак менен тазалаган.
- Көбүнчө түндүн биринчи бөлүгүн уйкуга бөлүп, экинчи бөлүгүн түнкү намаздарда өткөргөн. Кээде мусулмандардын иштери менен алек болгон кезде түндүн биринчи бөлүгүндө уктай алчу эмес.
- Көздөрү уйкуга бөлөнчү, бирок жүрөгү уктачу эмес.
- Ал ﷺ уктаганда өзү турмайын эч ким ойготчу эмес.
- Пайгамбарыбыздын уйкусу ﷺ өтө узак эмес, өтө кыска эмес, орточо болгон. Негизи ушундай уйку пайдалуу болот.

АНЫН ﷺ ЭЛДЕР МЕНЕН БОЛГОН МАМИЛЕСИ

- Кээде пайгамбарыбыз ﷺ тамашалаган, бирок тамашасында дагы чындыкты айткан.
- Кээде пайгамбарыбыз ﷺ кыйытып жооп берген, бирок андай учурда дагы бир гана чындыкты айткан.
- Пайгамбарыбыз ﷺ кеңеш берген, өзү да кеңешип турган.
- Пайгамбарыбыз ﷺ ооругандарды зыярат кылган, маркумду кабырына узаткан, чакырууга жооп берген, жесирлердин, муктаждардын жана алсыздардын иштерин бүтүрүп берген.
- Пайгамбарыбыз ﷺ акындын мактап ырдаганын угуп, ага белек берип ыраазы кылган. Ал негизи андан да көп мактоого татыктуу болчу, ал эми кээ бир адамдардын мактоосу жөн гана жалган нерсе болуп жатпайбы.
- Ал ﷺ бут кийимин, кийимдерин, чакасын өз колу менен оңдоп, жамап алып турган. Ал кой сааган, өзүнүн кийимдерине көңүл бурган, үй-бүлөсүн баккан жана мечит салып жатканда элге аралашып эле чогуу кыш ташыган.
- Кээде ачкалыктын айынан курсагына таш байлап алган, бирок тойгуча тамактанган күндөр деле болгон.
- Ал ﷺ конок тоскон, өзү да коноко барган.
- Ал төбөсүнөн, таманынын ички бетинен, белдин эки жагынан, моюнунан жана моюндун астынан хижамга аркылуу кан алдырган.
- Ал ﷺ ооруганда дарыланган. Ал өзүнө күйгүзүү ыкмасын колдонгон, бирок башка бирөөнү кылып бер деген эмес. Өзүнө дем салган, бирок бирөөнө дем салып бер деген эмес жана оорулуунун абалын ого бетер оорлотчу нерселерден кайтарган.
- Элдер менен мамиле курууда эң жакшы көрсөткүчкө ээ. Бирөөдөн бир нерсе алса, алганынан жакшыраак кылып кайтарчу.

БАСКАНЫ

Аябай бат басчу, бирок үнсүз жана жарашыктуу басчу. Ал ﷺ шериктерине караганда батыраак баскандыктан, алар тең, чогуу басканга аракет жасап калышчу. Кээде жылаң аяк, кээде сандал кийип баскан. Кээде шериктеринен артта калып, кээде өзүнчө басып, кээ бир учурда жамаат менен чогуу баскан.

АЛЛАХТЫ ЭСКЕРГЕНИ

Аллахты эскерүүдө эч кимди алдыга оздурган эмес. Анын бардык сүйлөгөн сөзү Аллахты эскерүү болгон жана Аллахка жага турган сөздү гана сүйлөгөн. Ал ﷺ ойгоноору менен, намаз окуур алдында, үйдөн чыгаарда, мечитке кирээрде, эртең менен, кечке маал, кийим кийээрде, үйгө кирээрде, ажаатканага кирээрде, ажаатканадан чыкканда, даарат алаарда жана алып бүтөөр менен, азан үнү угулганда, ай жаңырганын көргөндө, тамактанаарда жана тамактанып бүтөөр замат жана ошондой эле чүчкүргөндө дагы Аллахты эскерип турган...

АДАМ ТАБИЯТЫНА ДАЛ КЕЛГЕН СҮННӨТТӨР	АЛ СҮННӨТТӨР	<p>Аллахтын элчиси ﷺ айтат:</p> <p>– <i>“Он нерсе табиятка ылайык: муруттарды тегиздөө, сакалды кое берүү, тиш жуугуч колдонуу, мурун ичин суу менен тазалоо, тырмак алуу, манжалардын арасын жуу, колтуктагы жүндү жулуу, жыныстык мүчөнүн тегерегиндеги түктөрдү тазалоо жана жыныс мүчөлөрдү суу менен жууп туруу”</i>. Бул хадисти жеткирген кабарчы онунчусун унутуп калган.</p>
	ОҢ ТАРАПКА ЫКТЫЯР БЕРҮҮ	<p>Бут кийим кийсе, чачын тараса, даарат алса жана бир нерсе алса же берсе дагы оң жактан баштаганды жакшы көргөн. Оң колу менен тамак жеп, даарат алган. Сол колун болсо ажаатканага барганда же кандайдыр бир кир нерселерди тазалаганга колдонгон.</p>
	ЧАЧ АЛУУ	<p>Ал ﷺ устара менен чачын алдырса бардык жагын тегиз алдырган же болбосо тегиз калтырып койгон.</p>
	МИСВАК	<p>Ал ﷺ мисвак колдонуп тиш тазалаганды жакшы көргөн. Уйкудан ойгоноор замат, даарат алып жатканда, намаз алдын же үйгө кирип баратканда, жада калса орозо учурунда дагы көбүнчө кыргын же бадалдардын тамырынан алынган кичинекей таякча менен тазалаган.</p>
	АТЫР, МИСК	<p>Ал ﷺ көп атыр, мисктерди колдонгон жана жыпар жыттарды аябай жактырган.</p>
	САКАЛ, МУРУТ	<p>Ал ﷺ: <i>«Отко сыйынгандардан айырмаланып сакалдарыңарды кое бергиле жана муруттарыңарды кыскарткыла!»</i> - деген.</p>
	ТЕГИЗДӨӨ МӨӨНӨТҮ	<p>Анас <small>رضي الله عنه</small> айтат: <i>«Пайгамбарыбыз ﷺ муруттарды тегиздеп жана тырмактарды алуу мөөнөтү кырк күндөн ашпасын деди»</i>.</p>
АНЫН МАЕК КУРУУСУ	СҮЙЛӨГӨНҮ	<p>Аиша (Аллах андан ыраазы болсун) айтат: <i>«Аллахтын элчиси ﷺ силердей болуп бат-баттан, түшүнүксүз сүйлөчү эмес, тескерисинче даана, түшүнүктүү кылып, жанындагылар эстеп калгыдай сүйлөчү»</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Кээде айткан кебине көңүл бурдуруш үчүн үч жолу кайталап, учурашканда дагы үч ирет кайталап учурашкан. – Жөн эле сүйлөй берген эмес, сүйлөсө кыска жана нуска, маани-маңыздуу кеп айткан. – Эч качан уят сөз айтпаган, уят иш да кылбаган жана эч качан кыйкырган эмес.

АНЫН ﷺ СҮЙЛӨГӨНҮ, ЫЙЛАГАНЫ ЖАНА ЭЛДЕРГЕ ДААВАТ КЫЛГАНЫ	КҮЛГӨНҮ	Күлгөнү аста эле жылмайып койгон сымал болчу. Аябай күлгөндүгүн жанындагылары анын азуу тиштери көрүнүп калгандан гана билишчү.
	ЫЙЛАГАНЫ	<ul style="list-style-type: none">- Ал ﷺ катуу боздоп ыйлаган эмес, ал эми ыйлаган учурда көздөрүнөн жаш куюлуп, үшкүрүп, терең дем алып калчу.- Кээде ал маркумга боор тартып, кээде үмөтүнүн келечегине сарсанаа болуп ыйлачу. Кээде Куран угуп отуруп, кээде Аллахтан корккондугунан да ыйлаган.
	АНЫН ХУТБАСЫ	<ul style="list-style-type: none">- Ал жерде туруп, минбарга чыгып, атан-төө үстүндө жана инген-төө минген абалда да хутба кылган.- Жабир <small>رضي الله عنه</small> айтат: «Аллахтын элчиси ﷺ элдерге хутба кылып кайрылган кезде көздөрү кызарып, үнү катуулап, ачууланып, душман аскери келе жаткандыгын эскертип жаткан адамга окшошуп калчу».- Ар бир хутбанын астында ал Аллахты улуктаган.- Зарыл учурда жана ошондой эле элдерге пайдасын тийгизчү кезде дагы ар дайым хутба менен кайрылган.

АНЫН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

АНЫН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ	АЛ ТАУХИДТИ ЖАНА ЖООМАРТТЫКТЫ ЖАЙЫЛТКАН	Ибн аль-Каййим айтат: <i>"Ал ﷺ өзүнө Таухид менен адамкерчилик сыпатын бириктирген жана бул ширк менен арамзалыкка карама-каршы келет"</i> .
	АЛ ИНСАНДАРГА ЖАНА ЖИНДЕРГЕ ЖӨНӨТҮЛГӨН	Пайгамбарыбыз ﷺ айткан: <i>"Бардык пайгамбарлар өз коомдоруна гана жөнөтүлгөн, мен болсо жалпы адамзатка жөнөтүлгөм"</i> .
	КИТЕБИ ЖАНА ҮҮТТӨӨСҮ	Аллах Таала айтат: <i>"Алиф, Лам, Ро. Биз бул Китепти сага, адамдарды, Раббисинин уруксаты менен караңгылыктардан Нурга - Жеңүүчү жана Макталган Аллахтын жолуна чыгарышың үчүн түшүрдүк"</i> . Ибрахим сүрөсү, 1- аят.
	БЕРИЛГЕН КЕРЕМЕТ- ТЕР	Ага берилген эң чон керемет бул – Ыйык Куран жана ошону менен бирге мурунку пайгамбарларга берилген кереметтердин дагы кыйла бир бөлүгү берилген.
	АНЫ СҮЙҮҮ БУЛ - ЫЙМАНДЫН БЕЛГИСИ	Ал ﷺ айткан: <i>"Араңардан эч бириңер толук ыйман келтире албайсыңар, мен ага өз баласынан, атасынан, деги эле бардык адамдардан дагы артык болмоюн"</i> .
	АНЫ ЖЕК КӨРҮҮ	Аны жек көргөн адам каапыр болот, Аллах Таала айтат: <i>"Албетте, сени айыптаган адамдын өзүнүн арты кесилген!"</i> Каусар сүрөсү, 3-аят
	ХАЛИЛ	Ал ﷺ айткан: <i>"Акыйкатта, Аллах Ибрахимди тандаган сымал мени да жакын дос кылып тандады"</i> .
	БЕКЕМ ЧЕЧКИНДҮҮ- ЛУКТҮН ЭЭСИ	Аллах Таала айтат: <i>"Жана бир кезде Биз бардык пайгамбардардан ант-убадаларын алганбыз: сенден, Нухтан, Ибрахимден, Мусадан жана Марьямдын уулу Ыйсадан,..."</i> . (Аль-Ахзаб сүрөсү, 7-аят)
ИЛИМИ	Ал ﷺ айткан: <i>"Өзүм тууралуу айтсам, албетте мен Аллах тууралуу силерден көп билем"</i> . Аллах Таала айтат: <i>"Айткын: Мен силерге, менин алдымда Аллахтын казыналары бар дебеймин, дагы мен кайыпты дагы билбеймин жана мен силерге "Мен-перештемин" - деп да айтпаймын. Мен өзүмө вахий кылынган нерселерди гана ээрчиймин..."</i> Анаам сүрөсү, 50-аят.	

АНЫН ӨЗГӨЧӨ СЫПАТТАРЫ

АГА БАШ ИЙГЕНДЕРДИН ЖАНА КАРШЫ
ЧЫККАНДАРДЫН АЙЫРМА, АБАЛДАРЫ

Аллах Таала айтат: **“Айт: “Эгер Аллахты сүйчү болсоңор, анда мени ээрчигиле. Ошондо Аллах силерди сүйөт жана күнөөлөрүңөрдү кечирет...”** (Аалы Имран сүрөсү, 3-аят)
Дагы бир аятта айтылат: **“О, момундар! Алсырабагыла жана кайгырбагыла! Эгер силер ыймандуу болсоңор, анда бийикте болосуңар!”** (Аалы Имран сүрөсү, 139-аят)
Аллахтын элчиси ﷺ: **“Менин үммөтүмөн, баш тарткандардан башкасы бүт Бейишке кирет” – деген. Анда адамдар: “Оо, Аллахтын элчиси, ким баш тартсын?” – деп сурашат. Буга мындай жооп берген: “Ким мага баш ийсе ал Бейишке кирет, ким мага моюн сунса ал баш тарткан болот”.**
Аллахтын пайгамбары ﷺ дагы мындай деген: **“... жана менин айтканыма каршылык көрсөткөн адам кор болуп, атаксыз калат”.**

АНЫН ҮММӨТҮ

Аллах Таала айтат:
Силер ааламдагы бардык адамдар үчүн чыгарылган жакшы үммөт болдуңар. Адамдарды жакшылыкка чакырып, жамандыктан кайтарасыңар жана Аллахка ыйман келтиресиңер... (Аалы Имран сүрөсү, 110-аят)
Пайгамбар ﷺ айткан: **“Жаным колунда болгон Затка ант, Бейишке кирчүлөрдүн жарымы силер болосуңар деп үмүттөнөм”.**

АНЫН ШААРЫ

Анын шаары Мекке болгон. Аллах Таала айтат: **“Чынында, адамдар Аллахка сыйынуулары үчүн курулган эң биринчи Үй Меккеде. Ал ыйык жана ааламдар үчүн Туура Жол. Анда бир нече анык белгилер бар: Ибрахимдин орду жана ага (Кааба ичине) кирген адамдын аман болушу. Адамдардын моюнунда Аллах үчүн ошол Үйгө ажылык кылуу милдети бар. Жолго кудурети жеткендерге гана. Ал эми ким каапыр болсо, Аллах ааламдардан Беймуктаж!”** (Аалы Имран сүрөсү, 96-97-аяттар)
Мекке шаары күнөө кылууга арам болгон шаар. Пайгамбарыбыз ﷺ айтат: **“Акыйкатта, Аллах жер-асманды жараткан күнү эле бул шаар ичин арамга арам кылган, муну Аллах Өзү тыюу салган үчүн арам болгон”.**
Мекке шаары Кыямат Күнгө чейин мусулмандардыкы болот, анткени пайгамбарыбыз ﷺ айтат: **“Мекке ачылгандан кийин Хижрат кылуу жок”.**

АНЫН ӨЗГӨЧӨ СЫПАТТАРЫ

АНЫН КЫБЫЛАСЫ, СЫЙЫНУУ УЧУРУНДА БЕТТЕГЕН ТАРАБЫ

Анын сыйынуу учурунда жүз бурган тарабы Кааба болгон. Кааба тарап мыйзамдала электе ал Иерусалим тарапты карап сыйынган.

Аллах Таала айтат:

"Биз кээде жүзүң асман кезгенин көрөбүз жана сени өзүң ыраазы болгон кыбылага бурабыз. Эми сен жүзүңдү Масжид-аль-Харам тарапка бур! Кайсы жерде болбогула, (намазда) жүзүңөрү ошол тарапка бургула". (Бакар сүрөсү, 144-аят)

Аль-Харам мечити жер бетиндеги эң биринчи мечит. Абу Зарр айтат: *"Мен Аллахтын элчисинен, жер бетинде эң биринчи мечит кайсы экендигин сурадым, ал: "Аль-Харам мечити" – деп жооп берди".*

Пайгамбарыбыз ﷺ айткан: *"Күнөө кылбастан, уят сөз сүйлөбөстөн ушул Үйгө сапар алса, энеден туулма кезиндей, бейкүнөө кайтып келет".*

Пайгамбарыбыз ﷺ айтат: *"Аль-Харам мечитинде окулган намаз жүз миң намазга тең, менин мечитимде окулган намаз миң намазга тең, ал эми Иерусалимдеги мечитте окулган намаз беш жүз намазга тең".*

Ошондой эле башка хадисте, пайгамбарыбыз ﷺ айтат: *"Үч мечиттен башка эч бир жерге атайын ибадат кылуу максатында аттанууга тыюу салынат, алар: Аль-Харам (Меккеде), менин мечитим (Мединада) жана Аль-Акса (Иерусалимде)."*

Пайгамбарыбыз ﷺ айтат: *"Ажаатыңарды кыбыланы карап же кыбыланы артыңарда калтырып аткарбагыла, чыгышка же батышка карай туруп аткаргыла".*

ЖУБАЙЛАРЫ ЖАНА ТУУГАНДАРЫ

АНЫН ЖЕТИ БАЛАСЫ БОЛГОН: ҮЧ УУЛ ЖАНА ТӨРТ КЫЗ

(1) аль-Касым, пайгамбардын лакап-аты анын атынан болгон

(2) Зайнаб رضي الله عنها

(3) Рукайя رضي الله عنها

(4) Умм Кульсум رضي الله عنها

(5) Фатима رضي الله عنها

(6) Абдуллах, аны ат-Таййиб жана ат-Тахир деп коюшчу

(7) Ибрахим. Аны кыбтыйядан (*христиан агымы*) болгон Мария атуу күң аялы төрөгөн. Калган балдарынын бардыгы Хадижадан болгон. Башка аялдарынан балдары болгон эмес.

Бардык балдары анын көзү тирүү кезинде эле өлүп калышкан, бир гана Фатима ал өлгөндөн кийин алты ай өткөн соң көз жумган. Анын сабырдуулугу жана сыйлыктарга болгон чоң үмүтү үчүн Аллах анын даражасын жогорулатып, ал аялзатынын эң жакшыларынан, жана пайгамбардын кыздарынын эң жакшысы деп эсептелет. Пайгамбардын бардык кыздары пайгамбарлык дооруна чейин жашап, Ислам динин кабыл алып, аны менен бирге Мединага көчүп келишкен.

АНЫН ОН БИР АГАСЫ

(1) Шейиттердин мырзасы Хамза رضي الله عنه

(2) аль-Аббас رضي الله عنه

(3) Абу Талиб, өз аты Абду Манаф болгон

(4) Абу Лахаб, өз аты Абдуль-Узза болгон.

(5) аз-Зубайр

(6) Абдуль-Ка'ба

(7) аль-Мукаввим

(8) Дирар

(9) Кусам

(10) аль-Мугира, лакап аты Хажл болгон.

(11) аль-Гайдак, өз аты Мус'аб болгон.

Агаларынан Хамза менен Аль-Аббастан (Аллах алардан ыраазы болсун) башкасы Ислам динин кабыл алышкан эмес.

АНЫН АЛТЫ ЭЖЕКЕСИ	(1) Сафийя, аз-Зубайр ибн аль-'Аввамдын энеси.	(2) Умм Хаким аль-Байда.
	(3) 'Атика .	(4) Барра. (5) Арва. (6) Умайма.

ОН БИР АЯЛЫНЫН ЫСЫМДАРЫ ОНОЙ ЭСКЕ ТУТУУ ЫКМАЛА	حزب	(X) – Хафса бинт Умар ибн аль-Хаттаб. (Ж) – Жувайрия бинт Харис. (З) – Зайнаб бинт Джахш же Зайнаб бинт Хузайма.
	صخر	(Сад) – Сафийя бинт Хуяй ибн Ахтаб. (X) – Хадиджа бинт Хувайлид. (P) – Умм Хабиба Рамля бинт Абу Суфьян.
	سمعه	(Син) – Сауда бинт Зам'а. (M) – Маймуна бинт Харис. ('Айн) – 'Аиша бинт Абу Бакр. (X) – Умм Салама Хинд бинт Абу Умайя.

ХАДИЖА (Аллах андан ыраазы болсун)	<p>Пайгамбарыбыздын ﷺ биринчи аялы Хадижа бинт Хувайлид аль-Курашийя аль-Асадийя <small>رضي الله عنها</small>. Ал ﷺ ага пайгамбарлыкка чейин үйлөнгөн. Ошол кезде Хадижа кырк жашта болчу. Анын көзү тирүү кезде пайгамбарыбыз башка аялга үйлөнгөн эмес. Ибрахимден башка балдарынын бардыгы Хадижадан. Ал ага <small>رضي الله عنها</small> пайгамбарлык миссиясына жардам берип, биргеликте чоң аракеттерди жасап, мал-дүйнөсү жана күч-кубаты менен көмөктөшкөн. Аллах Таала ага Жабрейил периште аркылуу салам айттырган жана мындай деңгээлде сый-урматка татыган башка аял тууралуу кабар болгон эмес. Ал пайгамбарыбыздын Мадина шаарына көчүшүнө чейин, үч жыл мурун каза болгон.</p>
--	---

САУДА (Аллах андан ыраазы болсун)	<p>Биринчи аялы каза болгондон кийин бир нече күн өткөн соң пайгамбарыбыз <small>رضي الله عنها</small> Сауда бинт Зам'а аль-Курашийяга <small>رضي الله عنها</small> үйлөнгөн, Аллах андан ыраазы болсун. Аишага өз күндөрүн белек кылган аялы дал ушул Сауда.</p>
---	---

АИША (Аллах андан ыраазы болсун)

Саудадан кийин пайгамбарыбыз ﷺ Умм Абдуллах Чынчылдын кызы, зынаага аралашпагандыгы жети кабат асман үстүнөн кабарланган, пайгамбардын ﷺ сүйүктүүсү чынчыл 'Аишага ﷺ үйлөнгөн. Ага үйлөнөөрдөн мурун эки ирет, жибек кездеменин бетине тартылган Аишанын сүрөтү түшүнө кирип, периште ага: «Бул сенин аялың!» - деп айткан. Экөө шаввал айында никелешкен, бирок ал убакта Аиша алты жашта болгон. Кийин хижранын биринчи жылы ал тогуз жашка толгондо гана бирге жашап башташкан. Анын аялдарынан Аиша гана мурун күйөөгө тийбеген кыз болгон. Пайгамбарыбыз ﷺ анын төшөгүндө жаткан кезде вахий түшкөн. Ал эми башка аялдарынын төшөгүндө жаткан кезде андай болгон эмес. Макулуктардын арасынан пайгамбарыбыздын эң жакшы көргөнү Аиша болгон жана ал жети кабат асман үстүнөн акталган. Ислам үмөтү аны зынаа кылган деген адам каапыр болот деп талашсыз бир пикирде. Аялдарынын арасынан шарият илимин эң жакшы билген, жада калса кээ бир сахабалар да андан сурап, анын сөздөрүн далил кылып карманышчу.

ХАФСА (Аллах андан ыраазы болсун)

Кийин пайгамбарыбыз ﷺ Хафса бинт Умар ибн аль-Хаттабка ﷺ үйлөнгөн. Буга чейин ал биринчи күйөөсү Хунайс ибн Хузафа ас-Сахми ﷺ менен бирге Ислам динин кабыл алып, Мединага көчүп келген. Хунайс ибн Хузайфа Ухуд согушунан көп өтпөй каза болот, ошондо Хафсаны пайгамбарыбыз ﷺ алган.

ЗЕЙНЕП БИНТ ХУЗЕЙМА (Аллах андан ыраазы болсун)

Кийин ал бану Хияль ибн 'Амир уруусунан Зайнаб бинт Хузайма ибн аль-Харис аль-Кайсийя ﷺ аттуу аялга үйлөнгөн. Ал пайгамбарыбыздын ﷺ көзү тирүү кезинде эле, баш кошкондон кийин эки ай өткөн соң каза болгон. "Кедейлердин энеси" – деген лакап аты менен белгилүү болгон дал ушул аял (умм аль-масакин).

УММ САЛЯМА (Аллах андан ыраазы болсун)

Андан кийин Умм Салама Хинд бинт Абу Умайя аль-Курашийя аль-Махзумийяга ﷺ үйлөнгөн. Атасынын аты Абу Умаййи болгон. Ал пайгамбардын ﷺ жубайларынын арасынан, эң акыркы болуп каза болгон. Хижрий эсеп менен 62-жылы каза болгон.

ЖУВАЙРИЯ (Аллах андан ыраазы болсун)

Жувайрийя бинт аль-Харис ибн Абу Дирар аль-Мусталикийя ﷺ бану Мусталик уруусу менен болгон согушта барымтага алынган. Ал пайгамбарыбыздан ﷺ жардам сурап, барымтадан башын бошотуп алууга жардам кылууну өтүнгөндө, пайгамбарыбыз ﷺ анын кунун төлөп башын бошотуп туруп аны менен баш кошкон.

ЗЕЙНЕП БИНТ ЖАХШ

(Аллах андан ыраазы болсун)

Кийин Аллахтын элчиси ﷺ бану Асад ибн Хузайма уруусунан Зайнаб бинт Жахш رضي الله عنها деген аялга. Атасы тарабынан тууганчылыгы бар эжеси Умайманын кызы болгон. Ал тууралуу: **“Качан Зейд ага “жакындык” кылып, (кийин талагын бергенде) аны сага никелеп бердик...”** - деген аят түшкөн (Азхаб сүрөсү, 37-аят). Мунусуна ал башка аялдарынын арасында сыймыктанып: **“Силерди өз үй-бүлөлөрүңөр күйөөгө берген, мени болсо жети кабат асман ары жагынан Аллах Өзү үйлөнткөн”** – деп айтчу.

Чын эле, ал Аллахтын элчисине турмушка чыгаарда, аны өткөрүп берчү багарманы болуп Аллах Өзү, жети кабат асман үстүнөн никелеп үйлөнткөн. Ал Умар ибн аль-Хаттабтын башкаруу доору башталган маалда көз жумган. Ал башында, пайгамбарыбыз бала кылып алган Зейд ибн Хариске رضي الله عنه турмушка чыккан, кийин Зейд ажырашып кеткенде Аллах Таала аны Өз элчиси ﷺ менен баш коштурган. Бул никелешүү өгөй баланын мурунку аялына үйлөнсө болот экендигине үлгү болуп калган.

УММ ХАБИБА

(Аллах андан ыраазы болсун)

Андан кийин Аллахтын элчиси Умм Хабибага رضي الله عنها үйлөнгөн. Анын өз аты Рамля бинт Абу Суфьян Сахр ибн Харб аль-Курайшийя аль-Умавийя болгон. Пайгамбарыбыз ﷺ ага үйлөнгөн кезде ал өзү динин сакташ үчүн, жер которуп Эфиопияга көчүп кеткен. Аллахтын элчисинин ﷺ ордуна, калың катары ага 400 динарды Эфиопиянын падышасы Негус төлөгөн. Кийин аны пайгамбарыбызга жеткирип беришкен. Ал өзүнүн агасы Муавиянын رضي الله عنه халифалыгында каза болгон.

САФИЯ

(Аллах андан ыраазы болсун)

Ошондой эле, Муса пайгамбардын биртууганы Харун пайгамбардын тукумунан болгон бану Надир уруусунун башчысы Хуяй ибн Ахтабтын кызы Сафияга үйлөнгөн. Ал дүйнөдө бардык аялдардан сулуу болгон. Ал пайгамбардын алдына барымтага түшкөн абалда, күң болуп келет. Пайгамбарыбыз ﷺ аны азаттап, ошол азаттоону ага калың катары тартуулаган жана кийин бул Сүннөт болуп калган.

Маймуна

(Аллах андан ыраазы болсун)

Кийин ал Маймуна бинт аль-Харис аль-Хилалийяга رضي الله عنها үйлөнгөн. Пайгамбарыбыз ага толуктоо умрасын (*умра аль-када*) аткарып бүтүп, ихрам абалынан чыкканда үйлөнгөн жана бул анын акыркы никелешүүсү деп саналат.

Пайгамбар ﷺ өлгөн маалда анын тогуз аялы бар болгондугунда талаш жок. Ал ﷺ өлгөндөн кийин, Хижранын 20-жылы, биринчи болуп Зейнеп бинт Жахш رضي الله عنها каза болгон. Ал эми акыркы болуп, Хижранын 62-жылы Язид бин Муавиянын бийлик учурунда Умм Саяма رضي الله عنها каза болгон. Аллах булардын баарынан ыраазы болсун!

ЭКИНЧИ ЭКЗАМЕН

СУРООЛОР:	ТУУУРА	ТУУРА ЭМЕС
• Ал ﷺ көйнөгүн оң жагынан баштап кийчү.	☐	☐
• Ал ﷺ көбүнчө жерге жайылган тасмалдан тамактанган.	☐	☐
• Сапардан түн артып кайтып келе турган болсо, аялдарынын эшиктерин такылдаткан эмес жана башкаларды дагы андай кылуудан тыйган.	☐	☐
• Кээде ачкалыктын айынан курсагына таш байлап алган, кээде болсо тойгуча тамактанган.	☐	☐
• Ал ﷺ ооргунада дарыланган. Ал өзүнө күйгүзүү ыкмасын колдонгон, бирок башка бирөөнү кылып бер деген эмес. Өзүнө дем салган, бирок бирөөнө дем салып бер деген эмес.	☐	☐
• Ал ﷺ васваска учураган адамдар сымал жыныс мүчөсүн, заара калып калышы мүмкүн деген ойдо кол менен сыдырып, жөтөлүп, заара кылып бүткөн соң секирип, жип тартып, тепкичтен өйдө чыгып, заара чыкчу жерге пахта тыгып, кайра-кайра суу куюп карай берген эмес.	☐	☐
• Ал ﷺ ширк жана арамга каршы келген Таухид жана адамкерчиликтүүлүктү.	☐	☐
• Анын жети баласы болгон: төрт уулу жана үч кызы.	☐	☐
• Бардык балдары Хадижадан болгон. Башка бир да аялы ага бала төрөп берген эмес.	☐	☐
• Анын бардык балдары ал тирүү кезде эле каза болушкан.	☐	☐
• Ал ﷺ өлгөн маалда анын тогуз аялы бар болчу экендигинде талаш жок:	☐	☐
Аиша, Хафса, Зейнеп бинт Жахи, Умм Саяма, Сафия, Умм Хабиба, Маймуна, Сауда жана Жувайрия		
• Аллах Таала Жабрейил периште аркылуу Хадижага салам айттырган, жана мындай нерсе башка аялдары менен да болгону тууралуу кабар жок.	☐	☐

Анын жактырган түсү: Ак Кара Айырмасы жок, кайсынысы болсо ошону жактырган

Анын кийими: Жүндөн Пахта же кендирден Бар кийимди кийе берген Биринчи жана экинчи пункттар

Анын кийими: Кымбат болгон Эң арзан болгон Орточо болгон

Ал ﷺ “бисмиЛях” деп Аллахты алкыштаган: тамак алдын

тамактан кийин тамак алдын жана бүткөндөн кийин дагы

Ал ﷺ суусундук ичкен: отуруп туруп экөө тең

Пайгамбарыбыз ﷺ айткан: “Бул дүнүйө кызыктарынан мен сүйгөн”: аялзаты жыпар жыттар экөө тең

Ал ﷺ айтат: “менин көзүмө салкын жел сымал”: Бейиш намаз экөө тең

Ал өзүнүн аялдарына кылган мамилеси бул: эң жакшы мамиле эң жакшы адептүүлүк экөө тең

Анас رضي الله عنه айтат: «*тырмак алып, муруттарды тегиздеп туруу мөөнөтүн Аллахтын элчиси ﷺ бизге мындай орнотту*»: отуз күн кырк күн элүү күн

Эгер чачын устара менен алса: теңин алып, теңин калтырып койгон же тегиз алган, же толугу менен калтырып койгон

Ал мисвак колдонгонду жакшы көргөн жана мындай маалда колдонгон: орозо маалында орозо эмес кезде деле экөө тең

Анын күлкүсү: бир гана жылмаюу болгон кээде жылмаюу болгон

Ал Аллахтын элчиси ﷺ болуп жиберилген: бардык инсандарга бардык инсандарга жана жиндерге

Пайгамбар <small>ﷺ</small>	жаназага	чакырууга	жесирлердин жана муктаждардын иштери менен	орулууну
зыярат	☐	☐	☐	☐
кылган	☐	☐	☐	☐
катышкан	☐	☐	☐	☐
жооп берген	☐	☐	☐	☐
жүргөн	☐	☐	☐	☐

Анын ﷺ амалдарынан:	койлорун	мечит салуу үчүн кыштарды	өз кийимин	бут кийимин	өзүн жана үй-бүлөсүн
оңдогон	☐	☐	☐	☐	☐
тиккен	☐	☐	☐	☐	☐
сааган	☐	☐	☐	☐	☐
баккан	☐	☐	☐	☐	☐
ташыган	☐	☐	☐	☐	☐

Адам табиятына тиешелүү Сүннөттөр :	тырмактарды	Колтук түгүн	табарсык түгүн	сакалды	муруттарды
кыскартуу	☐	☐	☐	☐	☐
көп берүү	☐	☐	☐	☐	☐
алуу	☐	☐	☐	☐	☐
жулуу	☐	☐	☐	☐	☐
кыруу	☐	☐	☐	☐	☐

Тамактанганы	жок тамакты	Жараксыз деп жарыя кылбай эле таштап койгон	жеген	бар тамакты
чанган эмес	☐	☐	☐	☐
эңсеген эмес	☐	☐	☐	☐
берекелүү тамак келсе	☐	☐	☐	☐
эгер жакпаса	☐	☐	☐	☐

Мындай кылган:	тамак ичип бүткөндө	тамак жеген	бир манжа менен илип жейт	беш манжа менен жейт	үч манжа менен жейт
тамакка ач көз	☐	☐	☐	☐	☐
текебээр адам	☐	☐	☐	☐	☐
манжалары менен колунан	☐	☐	☐	☐	☐
келишинче сый көрсөтүп	☐	☐	☐	☐	☐
манжаларын жалаган	☐	☐	☐	☐	☐

ЭКИНЧИ БӨЛҮМ: АНЫН ӨМҮР БАЯНЫ

1 - бөлүм: ПАЙГАМБАРЛЫККА ЧЕЙИНКИ ЖАШООСУ

ТӨРӨЛҮШҮ	Ал ﷺ белгилүү “Пил” окуясы болгон жылы, Меккеде төрөлгөн. Ал Хижрага чейинки 53-жылы, ал эми христиан календары боюнча 571-жылы, раби-аль-авваль айында, дүйшөмбү күнү төрөлгөн. Кудуреттүү, Улук Аллах пилди токтотуп койгону, болочок пайгамбарга жана анын үй-бүлөсүнө чоң белек болгон.		
АНЫН АТАСЫ	Абдуллах ибн ‘Абдуль-Мутталиб. Пайгамбар ﷺ төрөлө электе анын атасы каза болуп калгандыктан ал ﷺ жетим төрөлгөн.		
АНЫН ЭНЕСИ	Амина бинт Вахб - бану Зухра уруусунан болгон. Пайгамбарыбыз ﷺ жети жашка толо элек кезинде бул энеси каза болгон.		
АНЫН БАГАР-МАНДАРЫ	Энеси каза болгон соң аны чоң атасы Абдуль-Мутталиб баккан. Болочок пайгамбар ﷺ сегиз жашка чыгып калганда анын чоң атасы дагы каза болгон. Кийин аны атасынын агасы Абу Талиб баккан. Абу Талибти элдер Абду Манаф деп коюшчу.		
АНЫ ЭМИЗГЕНДЕР	СУВАЙБА	Абу Лахаб азаттык берген күң аял. Болочок пайгамбар менен кошо ал Салама Абдуллах ибн Абдуль-Асад аль-Махзумийди ﷺ дагы эмизген. Ошол кезде ал баласы Масрухту эмизип жүргөн кези эле. Буларга кошуп ал Хамза ибн ‘Абдуль-Мутталибти ﷺ дагы эмизген.	
	ХАЛИМА АС-СААДИЯ	Ал өзүнүн баласы, Унайса менен Жузаманын (Шайма) бир тууганын эмизип жүргөн кезинде болочок пайгамбарды да эмизген. Бул балдары аль-Хариса ибн абд аль-‘Узза ибн Рифа’ ас-Са’дийден болгон. Ошол эле кезде ал пайгамбардын агасы Абу Суфьян ибн аль-Хариса ибн аль-Мутталибтин баласын да эмизген.	
АНЫ БАККАН АЯЛДАР	ЭНЕСИ АМИНА	СУВАЙБА – АБУ ЛАХАБ АЗАТТАГАН КҮҢ АЯЛ	ХАЛИМА БИНТ АБУ ЗУАЙБ АС-СААДИЯ
	АШ-ШАЙМА	Халима ас-Са’дийянын кызы жана пайгамбардын эмчектеш тууганы. Кийинчерээк ал Хавазин уруусунун элчилери менен кошо келген, ошондо пайгамбарыбыз ага өзгөчө көңүл бөлүп, үстүндөгү чапанын чечип астына төшөй койгон.	

<p>АНЫ БАККАН АЯЛДАР</p>	<p>УММ АЙМАН</p>	<p>Барака аль-Хабашийя (Эфиоптук) ﷺ, бул аял пайгамбарыбызга атасынан мурасталган жана ушул аял төрөт учурунда энесинин жанында болгон. Ал ﷺ аны өзү жакшы көргөн Зайд ибн Хариске ﷺ күйөөгө берген, кийин ал Усама ибн Зайд ﷺ деген уулдуу болгон.</p> <p>Аллахтын элчиси ﷺ өлгөндөн кийин аны Абу Бакр менен Умар көрүп барышкан. Алар келгенде Умм Айман ыйлай баштаган, анан алар: <i>“Эмнеге ыйлап жатасың? Аллах Өз элчисине даярдап койгон нерсе жакшыраак экендигин билбейсиңби?”</i> – деп сурашканда мындай жооп берген: <i>“Мен Аллах Өз элчисине камдап койгон нерсени билбегендиктен ыйлаган жокмун, асмандан аян түшпөй калгандыгы себептүү ыйлап жатам”</i>. – деди. Бул сөздөр аларга аябай таасирлүү болуп, алар чоогу ыйлап киришкен.</p>
<p>ТИРИЧИЛИК</p>		<p>Болочок пайгамбар ﷺ кой кайтарып жүргөндүгү, анын алсыздарга жароокерлигин, сабырдуулугун жана камкордугун күчөткөн. Ал ﷺ айтат: <i>“Аллах кайсы пайгамбарды жөнөттөсүн, ал сөзсүз кой кайтарган”</i>. Сахабалар: <i>“А сенчи?”</i> – дегенде, ал: <i>“Ооба, мен дагы Меккеликтердин койлорун бир нече каратка кайтарып берчүмүн”</i> – деген. (карат – орто өлчөмдөгү, өтө көп эмес төлөм)</p>
<p>СООДА-САТЫК ЖАНА ҮЙЛӨНҮ</p>		<p>25 жашка чыкканда ал соода-сатык кылып Шамга барат. Босра деген шаарга жетип, кайра кайтат. Босра азыр Сириянын түштүк тарабында жайгашкан. Кайтып келээр замат биринчи аялы Хадижа бинт Хувайлидке ﷺ үйлөнөт.</p>
<p>КААБАНЫН КАЙРА КУРУУЛУСУ</p>		<p>Ал 35 жашка толгондо, Каабанын дубалдары селден улам аябай жабыркап калат, ага чейин оттон да жабыркаган эле. Курайшийлер Каабаны кайра куруп чыгабыз деп, ар бир урууга өзүнчө жумуш бөлүштүрүшөт. Ошентип кара ташты ордуна коюуга келгенде алардын ортосунда чыр чыгып, кара ташты орнотуу жоопкерчилигин талашуу 4-5 күн созулат. Аягында Каабанын дарбазаларынан ким биринчи кирсе ошол калыс болуп бул маселени чечет деп макулдашышат. Анан ошол киши пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺ болуп калат. Ал алардан чепкен сурап, анын үстүнө кара ташты коюп туруп ар бир уруудан бирден киши чепкенди четинен кармап көтөрүп барсын дейт. Каабанын жанына келгенде Мухаммад ﷺ өз колу менен аны ордуна койгон.</p> <p>Азыр кара таш “матаф” деп аталган Каабанын ички тегерегинин деңгээлинен 1,5 метр өйдө турат. Эшигин болсо эки метр чамасында өйдө кылып коюшкан, ичине уруксат алгандар гана кире алат.</p> <p>Каабанын дубалдары эки эсе бийик болуп, 18 чыканак бийиктикте өйдөлөнгөн жана ичине эки катар алты түркүк орнотулган, 15-чи чыканактан тартып үстү шыпталган. Мурун Каабанын түркүгү да, жабуусу да жок болчу.</p>
<p>АНЫН ОБОЧОЛОНУСУ</p>		<p>Аиша ﷺ айтат: <i>“Кийинчерээк ал обочолонуп жалгыз жүргөндү жактырып, Хира тоосундагы үңкүргө кетип калып, ал жактан ибадат кылып, түнү бою Аллахка сыйынып баштаган”</i>.</p> <p>Анан ал буттардан жана өз элинин ишенимдеринен жийиркенип калган, бул ага эң жакпаган, жийиркенткен нерсеге айланган.</p>

2- бөлүм: ВАХИЙ ТҮШҮҮСҮ

Ал ﷺ кырк жашка келгенде, ага Аллахтан вахий келе баштаган. Аллах Таала дүйшөмбү күнү ага аян түшүрүп ардактаган.

АНЫН ПАЙГАМБАРЛЫК МИССИЯСЫ

Момундардын энеси Аишадан ﷺ мындай кабар жеткен:

– Аллахтын элчисине түшкөн аян куттуу түш көрүүлөрдөн башталган. Ал таң маалындай ачык айкын түштөн башка түш көрбөй калган. Кийин ал жалгыз жүргөндү жактырып, Хира тоосунда жайгашкан үңкүргө барып, обочолонуп, көп түн аралыгында узак-узак ибадаттарды Аллахка багыштап, сыйынып баштаган. Кайткысы келсе үйүнө барган. Ал жанына керектүү азык-түлүгүн ала кетип, кайра Хадижага кайтып барып, керектүүсүн камдап алып кайра кетип турган. Качан ага чыныгы акыйкат анык болмоюн бул иштери улана берген. Ошондой күндөрдүн биринде үңкүрдө ага периште келип: «**Оку!**»-деген, буга ал: «**Мен окуганды билбеймин!**»-деп жооп берген. Пайгамбарыбыз айтат:

«Ошондо ал мени алып туруп, ушундай кысканда мен чектен ашып чыңалдым, анан ал мени кое берди да: «Оку!»-деди, мен болсо: «Мен окуганды билбеймин!»-дедим. Анда ал мени экинчи ирет кайра чыңалта кысып туруп кое берди жана кайра: «Оку!»-деди, мен болсо кайра: «Мен окуганды билбеймин!»-дедим. Ошондо ал мени үчүнчү ирет кысып кайра кое берип туруп: «Оку, Жараткан Раббидин ысымы менен! Ал инсанды уюган кандан жаратты. Оку, сенин Раббидиң эң улук Зат!»-деди».

Аиша ﷺ айтат: Ошондо Аллахтын элчиси ﷺ жүрөгү түшкөн бойдон Хадижа бинт Хувайлидке ﷺ келип: «Мени жапкыла, мени жапкыла!»-деген. Ошентип өзүнө келгенче жамынып жатып, кийин баштан-аяк бардыгын айтып берип: **«Мен өзүм үчүн коркуп кеттим»**-деген. Хадижа ошондо мындай деген: **«Жок, жок! Аллахка ант, Аллах сени эч качан уят кылбайт, анткени сен туугандарың менен катышасың, алсыздарга жардам бересиң, колунда жокторго кайрымдуусуң, элдерге кең-пейилсиң жана аларга тагдыр түйшүктөрүндө каралашып жүрөсүң!»**.

Анан Хадижа аны менен бирге үйдөн чыгып, аны бөлөсү Варака ибн Науфаль бин Асад бин Абд-аль-Уззага алып келет. Варака жахилия доорунда христиан динин кабыл алып, жөөттөрдүн жазмасын колдонуп Инжил (Евангелие) китебинен Аллах буюрган нерселерди жазып алып жүргөн, жашы улгайган, эки көзү азиз адам болот. Хадижа ага: **«Менин тьякемдин баласы, өз жээниңди укчу!»** - деди. Анда Варака: **«Бя жээним, эмне көрдүң?»**-деп сурады, анан пайгамбарыбыз көргөнүн айтты. Ошондо ал: **«Бул Аллах Мусага жиберген периштенин өзү! Ай аттиң, мен жаш болуп, өз элиң сени куугунтукка алган кезге чейин жашасам кана!»**-деди. Анда пайгамбар: **«Алар эмне мени куугунтукка алышабы?»**-деп сураганда, Варака: **«Ооба, сен алып келгендей кабар менен ким келбесин, ага душман болуп каршы чыгышчу, бирок мен тирүү болсом сага колумдан келишинче жардам берем!»**-деп жооп берет. Бирок көп өтпөй Варака өлүп калат, аян түшкөнү болсо убактылуу токтоп калат.

<p style="text-align: center;">АНЫН ПАЙГАМБАРЛЫК МИССИЯСЫ</p>	<p>- Аллахтын элчиси ﷺ айтат: <i>"Бир жолу мен жолдо бара жатып асмандан чыккан үн уктум. Башымды көтөрсөм баягы Хира тоосунда мага келген периште эсер-асман ортосунда тактыда отурган экен. Мен андан коркуп үйгө кирип: -Мени жапкыла, мени чүмкөгүлө - дедим. Ошондо Аллах Таала: "О, чүмкөнүп алган адам! Тур дагы, эскерткин! Жана Раббинди улуктагын! Кийимдериңди тазалагын жана ыпластыктан ыраак болгун!"</i> - деген аяттарды түшүрдү. Ушундан кийин аян түшүүлөрү күч алып, улам-улам келе баштады.</p>	
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">АЯН БЕРИЛҮҮ МАРТАБАЛАРЫ</p>	<p>(1) Анык түш</p>	<p>Пайгамбарга ﷺ түшкөн аян ушинтип башталган. Аиша <small>رضي الله عنها</small> айтат: <i>"Ал таң жарыгындай анык түштөн башка түш көргөн эмес".</i></p>
	<p>(2) Периште жүрөгүнө салган</p>	<p>Периште пайгамбардын ﷺ жүрөгүнө көрүнбөстөн аян салып кетип турган. Пайгамбарыбыз <small>ﷺ</small> айтат: <i>"Аныгында, Ишеничтүү Рух (Жабрейил) менин жүрөгүмө үйлөп мага мындай кабар берди..."</i></p>
	<p>(3) Периште адам келбетинде келген</p>	<p>Пайгамбарыбыз <small>ﷺ</small> айтат: <i>"Кээде периште менин алдыма адам келбетинде келет жана мага кайрылып сүйлөйт, мен болсо анын айткандарын эстеп калам".</i> Кээде сахабалар дагы периштени ушундай элесте көрүшкөн.</p>
	<p>(4) Коңгуроонун шыңгырыгы сымал</p>	<p>Пайгамбарыбыз <small>ﷺ</small> айтат: <i>"Кээде мага аян коңгуроонун шыңгырыгы сымал келет жана ал учурлар мен үчүн аябай оор болот. Мен айтылган нерсени эске тутуп калганда гана ал сезим жоголуп кетет".</i> Аиша <small>رضي الله عنها</small> айтат: <i>"Мен ага суук күндөрү аян түшкөн учурларын көрүп калдым, вахий түшүп бүткөндө анын чекесинен тер кетчү".</i> Ал эми вахий (аян) ал төө үстүндө отурган кезде түшсө, минген төөсү бүк түшүп отура калчу.</p>
	<p>(5) Периште өз кейпинде келген</p>	<p>Ошондой эле, пайгамбарыбыз <small>ﷺ</small> периштени жаратылган өз келбетинде дагы көргөн. Периште ага Аллах каалаган нерсени аян кылып турган. Мындай учур эки жолу болгон жана муну Аллах Таала "Нажм" сүрөсүндө эскерет.</p>
	<p>(6) Аллах Өзүнөн келген аян</p>	<p>Бул Миараж Түнү болгон окуядай, Аллахтын түзмө-түз аян бергени. Ал түнү пайгамбарыбыз <small>ﷺ</small> жети кабат асман үстүнө көтөрүлүп, беш маал намаз окуу милдет болгон.</p>
	<p>(7) Аллах Өзү ага сөз айтып кайрылган</p>	<p>Бул Аллахтын ага периштени ортомчу кылбастан, Өзү түз кайрылганы. Аллах Таала Муса пайгамбарга кайрылганы сыяктуу.</p>

Эң биринчи түшүрүлгөн аяттар	<p>«Аль-‘Алак» (Уютку) сүрөсүнүн биринчи беш аяты:</p> <p>"1. Оку! Жараткан Раббидин ысымы менен! 2. Ал инсанды уюган кандан жаратты. 3. Оку, сенин Раббидин Эң улук Зат! 4. Ал инсанга калем менен (жазганды) үйрөттү. 5. Инсанга билбегенин (Куранды жана башка илимдерди) билгизди".</p>		
Дааватынын мартабалары	(1) Пайгамбарлык	(2) Жакын туугандарын динге чакыруусу	(3) Өз элин динге чакыруусу
Дааватынын баскычтары	<p>(4) Ага чейин бир да чакыруучу келбеген элди динге чакыргандыгы, б.а. арабтарды Ислам динине чакыргандыгы.</p> <p>(5) Чакырыгы жеткен кайсы бир адам баласы же жин баласы болбосун, акыр кыяматка чейинкилеринин бардыгына үгүттөө.</p> <p>(1) Жашыруун даават: Пайгамбарлыктын башкы үч жылы.</p> <p>(2) Ачык даават: Кийинки аят түшүрүлгөндө башталган: (О, Пайгамбар) Сага буюрулган ишти жарыяла жана мушриктерден жүз бур (алардын сөздөрүнө көңүл бурбай)!" Хижр сүрөсү, 94-аят</p>		
Биринчилерден болуп пайгамбарга ыйман келтиргендер	Эркектерден: Абу Бакр ас-Сыдык.	Аялдардан: Хадиджа бинт Хувайлид.	
Алгачкылардын арасынан	Жаш балдардан: Али ибн Абу Талиб.	Азатталган кулдардан: Зайд ибн Хариса.	
Алгачкылардын арасынан	Кулдардан: Билал ибн Рабах аль-Хабаша.		
Алгачкылардын арасынан	<p>Анын өз үй-бүлөсүндөгүлөрдөн тышкары, ага пайгамбар катары ыйман келтирген адамдардын катарында: Усман ибн ‘Аффан, Тальха ибн Убайдуллах, аз-Зубайр ибн аль-‘Аввам, Са’д ибн Абу Ваккас, Абдуррахман ибн ‘Ауф, Хаббаб ибн аль-Арат, Сухайб ар-Руми, ‘Аммар ибн Йасир жана анын энеси Сумайя, Абу ‘Убайда ‘Амир ибн аль-Джаррах, ‘Усман ибн Маз’ун, Абу Салама ибн Абдуль-Асад жана ‘Утба ибн Газван, Аллах булардын баарынан ыраазы болсун!</p>		

3-бөлүм: Меккедеги жашоо

МУШРИКТЕРДИН ПАЙГАМБАРЫБЫЗГА ЖАНА АНЫН САХАБАЛАРЫНА КЫЛГАН БУТ
ТОСУУЛАРЫ ЖАНА АЗАПТООЛОРУ

Пайгамбарыбыз ﷺ акыйкатка үгүттөп, айланасында адамдар чогулуп баштаганын мушриктер көргөндө ыйман келтиргендерге тоскоолдук жарата башташты. Мисалы:

– Элдин башын буруп, аларды коркутуу максатында алар Мухаммад ﷺ сыйкырчы деген ушак таратышты.

– Элдер кем акыл деп ойлоп калаар деген ой менен Мухаммад ﷺ жиндеп калган, акыл-эси ордунда эмес деп ушак таратышкан.

– Мухаммад ﷺ калпычы деген ушак таркатышкан. Бирок бул кадамы башынан эле оң түшпөс кадам болгон, анткени пайгамбарыбыз ﷺ эл арасында аманатка тактыгы, чынчылдыгы жана ишеничтүүлүгү менен белгилүү болгон.

Аны “Аль-Амин” – **Ишеничтүү** деп коюшат эле.

– Пайгамбар ﷺ өзүн жана алып келген динин шылдың кылышчу.

– Пайгамбарыбыз ﷺ берилген аянды элдерге жеткизип жаткан маалда ызы-чуу кылып, элди алаксытып, башаламандык иштерди кылышчу.

– Меккеге чет жактан ажылык зыяратын аткарганы келген адамдар пайгамбарыбызга ﷺ жолугуп калышынан кооптонуп, алдын ала кайтарыш үчүн аларды өздөрү биринчи тосуп алып турушкан.

– Пайгамбарга ﷺ түзмө-түз кыйынчылыктарды жаратышкан. Бир жолу ‘Укба ибн Абу Му’айт пайгамбарды жакасынан кармап, муунтуп, өзүн көздөй сүйрөгөн, бирок Абу Бакр ортого түшүп ажыратып калган. Дагы бир жолу, ал мушриктер курмандыкка чалган боос төөнүн ичинен чыккан баласынын тон кабыгын алып барып, пайгамбар сажда кылып жаткан учурда анын жонуна таштап салган, аны кийин кызы Фатима алып койгон.

– Пайгамбарды ﷺ өлтүрүү аракеттери. Алар акеси Абу Талибке пайгамбарды ﷺ ‘Амара ибн аль-Валид деген кишиге айыр башта деп сунуш кылышкан. Ошентип башын бошотуп алып өлтүрөлү дешкен, бирок Абу Талиб алардын сунушунун четке каккан. Пайгамбарыбыз ﷺ Медина шаарына көчөөр алдын да өлтүрүүгө аракеттенишкен.

– Колдоп, көмөк көрсөтөөр кишиси жок мусулмандарды кыйнап, азаптаган учурлары. Мисалы Билалдын ичин чоң таш менен бастырышканы жана Аммар бин Йасирдин үй бүлөсүн кыйнап өлтүргөндөрү жана ушул сымал башка жоруктары.

ЭФИОПИЯГА
КӨЧҮҮ

Мусулмандардын саны көбөйүп баштаганда каапырлар кооптонуп ого бетер бут тосууларын жана кыйноолорун күчөтүшкөн. Ошондо Аллахтын элчиси ﷺ мусулмандарга Эфиопияга көчүп кеткенге уруксат берген. Ал мындай деген: *“Чындыгында ал жакта бир падыша бар, анын тушунда адамдарды басмырлашпайт”.*

ЭФИОПИЯГА КӨЧҮҮ	Биринчи көчүү	<p>Эфиопияга биринчи ирет 12 эркек жана 4 аял көчкөн. Алардын арасында Усман бин Аффан <small>رضي الله عنه</small> да болгон. Ал эң биринчи болуп аттанган. Жанында Аллахтын элчисинин <small>رضي الله عنه</small> кызы - жубайы Рукайя бар болгон. Көчмөндөр Эфиопияда эң жакшы шарттарда жашашат. Качан аларга курайш эли Ислам динин кабылдаптыр деген кабар жеткенде Мекке кайтып келип алышат. Бул кабардын жалгандыгы аныкталганда, кээ бирлери Мекке шаарына кирбей Эфиопияга кайтып кетишет, кээ бири болсо Меккеге кирмей болушат. Абдуллах ибн Мас'удка <small>رضي الله عنه</small> окшоп Меккеге кайтып келгендер курайш уруусу тарабынан катуу кысымга алынат.</p>
	Экинчи көчүү	<p>Экинчи ирет Эфиопияга 83 эркек жана 18 аял көчкөн. Алар Эфиопия падышасы Негустун тушунда эң жакшы шарттарда тиричилик улашкан. Бул кабар курайш уруусуна жеткенде, Эфиопия падышасынын ал көчмөндөр тууралуу пикирин бузуу максатында, алар Эфиопияга бир нече өкүлдөрдү жөнөтүшөт. Алардын арасында: Амр ибн аль-'Ас жана Абдуллах ибн Раби'а болгон. Бирок Аллах алардын митаам ойлорун өздөрүнө каршы буруп койгон.</p>
ХАМЗА МЕНЕН УМАРДЫН ИСЛАМГА КЕЛИШИ		<p>Пайгамбарлыктын алтынчы жылы курайш уруусунан эң күчтүүсү деп аталган Хамза ибн Абдуль-мутталиб <small>رضي الله عنه</small> Исламга келди. Аллах ал аркылуу Өз пайгамбарын <small>رضي الله عنه</small> кубаттап койду. Андан кийин Умар ибн аль-Хаттаб <small>رضي الله عنه</small> Ислам динин кабыл алды. Пайгамбар <small>رضي الله عنه</small> ал үчүн дуба кылган эле. Хамза менен Умар Ислам динин кабыл алган соң мусулмандар күчтөнүп, курайшийлер болсо касташуусун басаңдатып калышты.</p>
АБУ ТАЛИБТИН КОКТУСУНДА		<p>Курайш уруусу Аллахтын элчисине <small>رضي الله عنه</small> тоскоолдук жаратуусун күчөтүп, үч жыл бою аны үй бүлөсү менен кошуп Абу Талибтин коктусунда куугунтуктап, камалап келишет. Абдуллах ибн Аббас <small>رضي الله عنه</small> ошол камалоо учурунда төрөлгөн. Бул учур пайгамбарыбыз <small>رضي الله عنه</small> үчүн өтө оор келген мезгилдерден. Курайшийлердин камалоосу бүткөндө ал <small>رضي الله عنه</small> 49 жашта болчу.</p>
АБУ ТАЛИБ МЕНЕН ХАДИЖАНЫН ӨЛҮМҮ		<p>Мындан бир ай өткөн соң 87 жашында пайгамбардын акеси Абу Талиб каза болот жана көп өтпөй эле анын аялы Хадиджа <small>رضي الله عنها</small> каза болот. Каапырлардын пайгамбарга <small>رضي الله عنه</small> кылган каршы иш-аракеттери ого бетер күч алат.</p>
ТАИФКЕ САПАР		<p>Күндөрдүн биринде пайгамбар <small>رضي الله عنه</small> Зайд ибн Хариса <small>رضي الله عنه</small> менен Таифке сапар алат. Ал аталган өрөөндүн тургундарын Аллах Тааланын жолуна чакыруу максатын көздөйт. Ал жерде бир нече күн жүргөн соң, чакыруусуна жооп кайтармак тургай ал жердин эли кыйынчылык жаратып, таш менен кубалап, тамандары канжаалап, жарат алган абалда Меккеге кайтмай болот. Аллахтын Элчиси <small>رضي الله عنه</small> бул ирет Мекке шаарына аль-Мут'им ибн 'Адий атту кишинин коргоо кепилдигин алып кирет.</p>

<p>АДДАС ЖАНА АНЫН ИСЛАМГА КЕЛИШИ</p>	<p>Таифтен Меккеге кайтып келе жатып, орто жолдон Аддас аттуу христиан динин тутунган адамга жолугат жана ал киши пайгамбардын чакырыгын дароо кабыл алып, мусулман болот.</p>	
<p>ЖИНДЕР- ДИН БЫМАНГА КЕЛИШИ</p>	<p>Ушул эле сапарда Нахла деген өрөөнгө жеткенде ага “насыбиййун” деген жиндердин уруусунан жети жин жолугат. Алар Ыйык Куранга кулак төшөп анан Ислам динин кабылдашат.</p>	
<p>ИСРА ЖАНА МИРАЖ ТҮНДӨРҮ</p>	<p>Кийин түндөрдүн биринде ал руху эле эмес, денеси менен кошо Иерусалимдеги аль-Акса мечитине алып барылып, ал жактан ошондой эле абалда жети кабат асман үстүнө көтөрүлүп, Эң Улук Аллахтын астына барат жана ал жерден Аллах ага кайрылып беш маал намазды парз кылган.</p>	
<p>АРАБ УРУУЛАРЫНА ИСЛАМ ДИНИН ЖЕТКИРҮҮ</p>	<p>Меккеде жашаган кезинде ажылык мезгил келген сайын ал бардык араб урууларын Аллахтын динине чакырып турган. Ээн-эркин, коркпостон адамдарга Аллахтын Сөзүн жеткире алгыдай мүмкүнчүлүк алуу үчүн, алардан коргоо кепилдигин сурап, анын ордуна аларга Бейиш бакчаларын сунуштаган. Бирок бул сунушка бир да уруу жооп берген эмес, андыктан бул ардактуу ишти Аллах ансарлардын маңдайына жазган. Бул кабар болочок ансарлардын алтоосуна жетет жана алар дароо Аллахтын жана Анын элчисинин сунушуна жооп беришет. Алар Мединага кайтып барып, элдерди Исламга чакыра башташат. Алардын аракетинен Ислам дини Медина шаарында аябай кеңири жайылат. Аллахтын элчиси тууралуу кеп кылбаган үй болгон эмес дешет.</p>	
<p>АНСАРЛАР ЖАНА АЛЬ-АКАБАДА БЕРИЛГЕН БАЯТТАР</p>	<p>БИРИНЧИ БАЯТ</p>	<p>Кийинки жылы Меккеге ансарлар арасынан он эки эркек келет. Алардын бешөө биринчи алтоонун катарындагылар. Алар Аллахтын элчисине ﷺ, аль-‘Акаба деген жерде, “Мумтахана” сүрөсүндө аялдарга сунушталган баят сымал баят беришип, Мединага кайтып кетишет.</p>
<p>АНСАРЛАР ЖАНА АЛЬ-АКАБАДА БЕРИЛГЕН БАЯТТАР</p>	<p>ЭКИНЧИ БАЯТ</p>	<p>Арадан бир жыл өтүп Мединадан 73 эркек жана 2 аял келишет. Булар экинчи (соңку) баяттын катышуучулары. Алар Аллахтын элчисине өздөрүн, аялдарын жана балдарын коргогондой эле коргойбуз деп сөз беришет. Ошентип Аллахтын элчиси өз сахабалары менен аларды көздөй бет алышып, алардын ичинен он эки башчы шайлашат.</p>

4 БӨЛҮМ: Мединадагы жашоо

КӨЧҮП КЕТҮҮГӨ УРУКСАТ

Аллахтын элчиси ﷺ өз сахабаларына Мединага көчүп кетүүгө уруксат берет. Сахабалар кичинекей топторго бөлүнүп, жашыруун Меккеден чыгып кетип жатышты. Эң биринчи көчүп кеткен бул: Абу Салама ибн Абд аль-Асад аль-Махзуми же Мус'аб ибн Умайр. Алар барганда ансарлар аларга жардам берип, турак жайын камсыздап жатышты. Ошентип Мединада Ислам дини жайылды. Кийин Аллах Таала Өз элчисине да көчүп кетүүгө уруксат берди. Ал Меккеден раби' аль-аввал айынын дүйшөмбү күнү чыгып кетти, ал маалда ал 53 жашта болгон. Анын жанында Абу Бакр жана анын боштондук тартуулаган кулу 'Амир бин Фухайра бар эле. Алардын жол башчысы Абдуллах ибн Урайкит аль-Лайси болду. Аллахтын элчиси менен Абу Бакр экөө, Саур тоосундагы үңкүрдө үч күн жашынышып, анан деңиз бойлогон жол менен Мединаны көздөй сапар алышкан.

ПАЙГАМБАРДЫН МЕДИНАГА КИРИШИ

Аллахтын элчиси ﷺ өзүнүн шериги менен Медина шаарына раби' аль-аввал айынын он экисинде, дүйшөмбү күнү кирип келди. Ал Медина шаарынын үстүндө жайгашкан Куба деген өрөөндө Амр ибн Ауфтун уруусунан сый көрүп, ошол жерге токтоду. Ал жерде ал он төрт күн жашаган.

ИСЛАМДА ЭҢ БИРИНЧИ МЕЧИТ

Пайгамбарыбыз ﷺ Куба мечитин негиздеди. Ибн Умар айтат: **"Пайгамбар ﷺ ишемби күн сайын жөө же атанып алып, Куба мечитине барчу"**. Ошондой эле пайгамбарыбыз ﷺ айтат: **"Куба мечитинде окулган намаз умра (кичи ажылык) аткарганга барабар"**.

ПАЙГАМБАРДЫН МЕЧИТИНИН КУРУЛУШУ

Ошентип пайгамбарыбыз ﷺ төөсүн минип жолун улады. Адамдар астынан тосуп чыгып, минген төөсүн буйласынан тартып жетелеп, коноко чакырып жатышты. Ал болсо: **"Буга жол бошотуп берип койгулачы, бул үстүдөн буйрук алып баратат"** - деди. Бир маалда ал төөсү азыркы пайгамбардын мечити турган жерге жеткенде чөк түшүп токтоду. Ал жер тилкеси бану Нажжар уруусунан чыккан Сахл жана Сухейл деген эки жетим балага таандык эле. Пайгамбарыбыз болсо Абу Аюб аль-Ансаринин үйүнө конду. Кийин ошол жерге пайгамбар өзү аралашып, сахабалар менен бирге мечит салды. Мечитти топурактан жана пальма бутактарынан тургузушту. Мечиттин дубалдарына жакын улап, пайгамбарга жана анын аялдарына караштуу бөлмөлөр салынды. Анын бөлмөсүнө эң жакын болуп Аишанын бөлмөсү жайгашкан. Жети ай өткөн соң пайгамбарыбыз Абу Аюбтун үйүнөн өз үйүнө көчтү.

<p>ТУУГАН-ДАШУУ</p>	<p>Мечит курулуп бүткөн соң пайгамбарыбыз ﷺ, көчүп келген 90 эркек мухажирди, тосуп алган ансарлар менен туугандаштырды. Бул туугандашуу бүт дүнүйөсүнөн ажыраган мухажирлердин көңүлүн көтөрөт эле, анткени дайындалган жаңы туугандарынан бирөө каза болсо, алар боордош тууганы сымал андан мурас алууга акысы бар болмок. Бул шарттар Бадр согушуна чейин сакталып келген.</p>
<p>ЖӨӨТӨР</p>	<p>Пайгамбарыбыз ﷺ Мединага келгенде, аны көргөн жөөттөр алардын Тооратында айтылган чыныгы пайгамбар ушу экендигин дароо түшүнүшкөн. Ошого карабай алар Ислам динин кабылдашкан эмес. Алардын аалымы болуп саналаган Абдуллах бин Салам баш болуп, арасынан кээ бири гана акыйкат динге келишкен. Пайгамбарыбыз ﷺ бану Кайнука', бану Надир жана бану Курайза деген жөөт урууларын элдештирип, алардын башын кошкон.</p>
<p>КЫБЫЛАНЫН ӨЗГӨРҮЛҮШҮ</p>	<p>Аллах Таала беш маал намазды парз кылган түндөн тартып, пайгамбарыбыз ﷺ Иерусалим тарапка жүз буруп намаз окуп жүргөн. Бирок ал, сыйынуу тарапты Аллах Кааба жакты көздөй өзгөртсө деген үмүт менен асманды карай берет эле. Ошентип хижранын экинчи жылы Аллах Таала кийинки аятты түшүрүп, кыбыланы өзгөрткөн: "Биз кээде жүзүңдүн асман кезенин көрөбүз жана сени өзүң ыраазы болгон кыбылага бурабыз...". (Бакара сүрөсү, 144-аят)</p>
<p>ЖИХАД КЫЛУУГА УРУКСАТ</p>	<p>Пайгамбарыбыз ﷺ Мединага көчүп келип, аны ансарлар өз коргоосуна алгандан кийин Аллах Таала кийинки аяттарды түшүргөн: "(Каапырлар тарабынан) чабуулга туш болгон (момун) адамдарга, зулумдук көргөндөрү себептүү (душмандарына каршы согушууга) уруксат берилди. Албетте, Аллах аларга жардам берүүгө кудуреттүү! Алар (мусулмандар) өз мекендеринен акыйкатсыздык менен, бир гана "Раббим - Аллах" деген сөздөрү үчүн гана (кууп) чыгарылган эле". (Хажж сүрөсү, 39-40-аяттар) Ошентип Аллах Таала мусулмандарга мушриктер менен согушууга уруксат берген. Эң биринчи аскер казаттары бул - Абва, Буват, аль-'Ушайра ж.б. өрөөндөргө болгон казаттар.</p>
<p>БАДР СОГУШУ</p>	<p>Хижранын экинчи жылы рамазан айында Аллахтын элчиси, чамасы 310 адамдан ашуун чогулган аскерди жетектеп Мединадан чыкты. Алардын максаты Шамдан кайтып келе жаткан курайшийлердин кербенин табуу эле. Кербен башчысы Абу Суфян Аллахтын элчиси ойлогон ишти билип калып, пайгамбар баштаган аскерге жолугуп калбаш үчүн башка жол менен кетет. Меккеде болсо шайтан курайшийлерди козутуп, мусулмандарга каршы согушууга азгырат. Эки тарап Бадр аймагында жолугушуп, "айырмалоо күнү" (<i>йаум аль-фуркан</i>) деп аталган улуу беттешүү ошол жерде өтөт. Жоо беттешкен маалда Аллахтын элчиси Аллах Таалага кайрылып, жалбарып жардамына муктаждыгын айтат. Ошондо Аллах мусулмандарды, алар менен жанаша бирге согушкан периштелер менен кубаттады. Аллах момундарга жеңиш тартуулап, Өз динин көтөрмөлөп, бийик кылды. Бадр согушунда жетимиш мушрик жана он төрт мусулман каза тапкан.</p>

КАЙНУКА
КАЗАТЫ

Хижранын үчүнчү жылы бану Кайнука уруусу тынчтык келишимин бузат. Пайгамбарыбыз өзүнүн аскелери менен аларды он беш күн созулган камалоого алат. Он беш күндөн кийин бану Кайнука уруусу пайгамбарга багынып берет. Аллахтын элчиси аларды бошотот. Ал жерде жалпы 700 адам бар эле.

УХУД СОГУШУ

Ошол эле жылдын Шаввал айында Ухуд тоосунун тушунда чоң беттеш болгон. Курайшийлер Бадр согушунда каза болгон жакындары үчүн өч алууну көздөп, Медина тарапка үч миңге чукул адамдан турган жоо келет. Пайгамбарыбыз Ухуд тоосун көздөй миң адам менен бет алат. Согуш алдын эки жүздүү мунафыктардан 300 адам кайтып кетип, 700 эле адам калат. Алгач жеңиш мусулмандар тарапка ооп барып, бирок Аллахтын сыноосу менен мушриктер үстөмдүк кылып кетет. Жада калса пайгамбарыбызга жетип барып маңдайын жарып, тишин сындырып салышкан. Бул ирет да мусулмандарга периштелер жардам берген. Ухуд согушунда 70 сахаба каза болгон. Алардын арасында: Хамза бин Абдуль-Мутталиб, Мус'аб ибн 'Умайр, Анас ибн ан-Надр, Ханзала аль-Гасиль ж.б. болгон.

Бул согушта Тальха бин Убайдуллах өзгөчө эрдик көрсөткөндүгү үчүн Аллахтын элчиси ﷺ ал тууралуу мындай деген:

"Тальхага (Бейиш) важип болду".

Кийин Аллахтын элчиси ﷺ мусулмандардын курчоосунда Ухуд тоосун көздөй кайтып, Аллах аларды мушриктерден сактап калган.

Ухуд тоосундагы беттешүү сыноо күнүнө айланган. Ыймандуулар сыналып, эки жүздүүлөрдүн бети ачылып, шейит кеткен мусулмандар Аллахтын ардактоосуна татышты.

Ухуд согушу бүткөн соң, Аллахтын элчисине ﷺ курайшийлер кайра келип, мусулмандарды биротоло кыйратканы жатыптыр деген кабар жетет, ошондо ал өз аскерлери менен алардын астынан тосуп чыкмай болот. Мусулмандар Хамра аль-Асад деген өрөөнгө жеткенде бул кабар курайшийлерге жетет. Муну уккан Мекке жоосу ойлорунан тайып, бейпилдик үчүн Меккеге эле кете бергенибиз оң деген чечимге келишет.

БИР МАУН
БАЛЭЭСИ

Хижранын төртүнчү жылы Бир Ма'унда каргашалуу окуя болот. Куран жатка билген 70 сахаба чыккынчылык менен өлтүрүлөт. Ошондой эле бану ан-Надирге казат болуп пайгамбарыбыз аларды камалоого алган. Аллах алардын жүрөктөрүнө коркунуч салып, пайгамбарыбыз болсо аларды Мединадан кууп чыгат. Алар тууралуу "Хашр" сүрөсү түшкөн.

АЛЬ МУРАЙСИГЕ
АТТАНУУ

Хижранын бешинчи жылы. Пайгамбарыбыз ﷺ бану аль-Мусталик тарапка жоого аттанып, ал жактан жеңиш менен кайтты. Ушул казаттан кайтып келе жаткан кезде, суу ордуна таза топурак колдонуп тазалануу мыйзамдалган (*таяммум*). Дал ушул кезде мунафыктар момундардын энеси Аиша тууралуу ушак таратышат. Бирок ал коюлган айыптан таза болгон. Ошого карабай бул жалган ушактар анын өзүн да, Аллахтын элчисин да аябай капаланткан. Ошондо Аллах Таала "Ан-Нур" сүрөсүндө келген аяттарды түшүрүп, анын бейкүнөө экендигин айтып, актаган. Жалган ушак тараткандар болсо шарият эрежесине ылайык жазасын алып, балак уруга дуушар болушкан.

ХАНДАК СОГУШУ

Хижранын бешинчи жылы. Шаввал айында жөөттөр, курайшийлер жана башка пикирлеш топтор биригип, пайгамбарга жана сахабаларга каршы аттангандыгы Хандак согушуна себеп болгон. Курайшийлер, бану Сулейм, бану Асад, Фазара, Ашжа' жана башка уруулар биригип, баш аягы он миң башты санаган жоо Мединага бет алган. Салман аль-Фариси чогулган душмандан коргонуу үчүн пайгамбарыбызга чоң ор касууну сунуштайт. Аллахтын элчиси үч миң жоокер ээрчитип, Саль тоосун ыңгайлуу көрүп, анын астына чоң ор касышат.

Бул окуяларга чейин пайгамбарыбыз ﷺ жөөт уруусу бану Курайза менен коопсуздук келишимин түзгөн, бирок алар кыянаттык кылып, келишимди бузуп пайгамбарга каршы түзүлгөн кошуунду колдоп кетет. Пайгамбарыбыз амалкөйлүк кылып Ну'айм ибн Мас'удту бану Курайза уруусундагы жөөттөргө жөнөтөт. Анан кайра эле курайшийлерге жөнөтүп, алардын ортосундагы мамилени бузат.

Кийин Аллах аларга бороон-чапкын шамал жөнөтүп, ал шамал чатырларын алып-учуп, казан-аяк идиштерин көмкөрүп, жүрөктөрүн коркуу каптап, солкундап, согушаарга дити барбай калат.

Кийин пайгамбарыбыз ﷺ бану Курайзага каршы жоого аттанып, Са'д ибн Му'аз аларга өз өкүмүн берет. Бул Хандак согушу тууралуу «аль-Ахзаб» сүрөсү түшүрүлгөн.

ХУДАЙБИЙЯ КЕЛИШИМИ

Хижранын алтынчы жылы пайгамбарыбыз ﷺ Мединадан 1400 сахабасы менен умра кылганы чыгат. Алар Худайбийя деген жерге жеткенде, курайшийлер аларды Меккеге киргизбейт экендигин маалымдашат. Ошондо пайгамбарыбыз алар менен он жылга өз ара кол салбастык тууралуу тынчтык келишимин түзөт. Бул келишим мусулмандар үчүн чоң жеңиш болгон жана бул тууралуу Аллах Таала мындай деген: **“Чындыгында, Биз сага анык жеңиш бердик.”** (“Фатх” сүрөсү, 1-аят)

Аталган келишим боюнча курайшийлер бул жыл эмес, кийинки жылы мусулмандарга умра кылууга мүмкүнчүлүк беришет. Ошентип хижранын жетинчи жылы зуль-каада айында *‘умра аль-када* деп аталган толуктоо умрасы аткарылган.

ХАЙБАРГА АТТАНУУ

Худайбийядан кайтып келип, жыйырма күн өткөн соң пайгамбарыбыз Хайбарга жоо камдады. Хайбар Мединанын түндүк тарабында жайгашкан. Мусулмандар Хайбардагы жөөттөрдү жыйырма күндөй камалап, бул ирет тирешүүгө эбегейсиз чоң мээнет жумшалды. Жеңилүүгө көзү жеткен жөөттөр пайгамбарыбызга кайрылып, тынчтыкка келели деп өтүнүшөт.

Алардын өтүнүчүн аткарууга пайгамбарыбыз ырааттуу шарт коюп, жыйынтыгында жөөттөр бардык мүлкүн Хайбарга калтырып, үстүндө кийген кийими менен гана Хайбардан чыгып кетмек болушат. Алган түшүмдү мусулмандар менен тең бөлүшөт деген шарт менен аларга талаа жерлерин иштетүүгө да уруксат берилет.

ЖАФАРДЫН
КЕЛИШИ

Пайгамбарыбыз ﷺ Хайбарда жүргөн кезде Мединага Ислам динин кабыл алган Абу Хурайра келет. Ошондой эле Эфиопияда калган мусулмандар, алардын арасында агасынын баласы – Жаафар бин Абу Талиб кайтып келет. Алар Аллахтын элчисине Хайбардан келип кошулушат. Алар менен кошо Мединага бану Ашаар уруусу келет. Алардын арасында Абу Муса дагы болгон.

МУҢТА СОГУШУ

Хижранын сегизинчи жылы пайгамбарыбыз ﷺ Византия императоруна жөнөткөн элчини Шурахбил бин Амр аль-Гассани деген адамдын тегерегиндегилер өлтүрүп коет. Ошонун айынан Муута өрөөнүндө согуш болгон. Аллахтын элчиси ﷺ жакшы көргөн Зайд бин Харисти башчы кылып, анын кол астына үч миң сахабадан турган жоо куралат. Пайгамбарыбыз: **“Эгер Зайдты өлтүрүшсө, башчылык Жаафарга өтсүн, Жаафарды да өлтүрүшсө анда Абдуллах бин Равваха башчы болсун”** – деп айтат. Византия башчысы Ираклий өз аскерлерин жана аларга кошулуп кеткен кээ бир араб урууларын жетектеп мусулмандарга каршы аттанат. Алардын саны эки жүз миңге жетет. Беттешүү Муута өрөөнүндө өтөт. Пайгамбарыбыз дайындаган башчылар бул согушта шейит болуп, Ислам туусу Халид ибн аль-Валидтин колуна тиет. Бул иште ал чебердигин көрсөтүп, Аллахка жана мусулмандарга душманчылык кылган жоонун колунан Ислам аскерлерин сууруп чыгат.

МЕККЕНИН ДАՃАЗАЛУУ БОШТОНДУГУ

Ошол жылы курайшийлерге өнөктөш бану Бакр уруусу, пайгамбарыбызга ﷺ өнөктөш Хузаа уруусуна кол салат. Курайшийлер жашыруун аларга жардам бергени билинип калат. Бул кабар пайгамбарыбызга жеткенде ал Меккени биротоло колго алыш керек деген чечимге келет. Өздөрү бузган тынчтык келишимин кайра жандандыруу максатында, Мединага Абу Суфьян келет. Пайгамбар менен сүйлөшөйүн десе сөзүнө кулак салбайт. Анда ал Абу Бакрга, Умарга, акыры Алиге барат. Бардыгы бир ооздон кепке келбей коюшат. Пайгамбарыбыз курайш уруусуна жоо жыйнап бараткандыгынан алар кабарсыз калышсын деп Аллахтан суранат жана Аллах анын дубасын кабыл кылат. Пайгамбарыбыз он миң жоокер менен жоо баштап Меккеге карай сапар алат. Жол ортосу ага Меккеден келип, Ислам кабыл алган акеси Аббас бин Абдуль-Муталлиб кошулат. Меккени колго алуу учурунда пайгамбардын сөздөрүнүн бири: **“Ким Абу Суфьяндын үйүнө кирсе аман калат. Ким аль-Харам Мечитине кирсе аман калат. Ким эшигин илип үйүндө отурса аман калат”**. Пайгамбарыбыз Меккеге кирип барганда өздөрү согушкучу келип, каршылык көрсөткөндөр менен же убагында тирешип, жалпы мусулмандарга залакасын тийгизгендер менен гана согушкан. Меккеге кирген соң ихрам абалына өтпөй эле Каабаны айланып, таваф кылган. Усман бин Тальханы чакырып, андан Каабанын ачкычын алып, ичиндеги жана тышындагы буттардын баарын талкалап туруп ачкычын кайра Усман бин Тальхага кайтарып берген. Меккени бошоткон соң көптөгөн адамдар Ислам кабыл алып баштады. Атүгүл уруу-уруусу менен келип Ислам динин кабыл алгандар болду.

<p>БУТТАРДЫ ТАЛКАЛО</p>	<p>Аллах Таала Өз элчисине Меккени багындырып берген соң ал өзүнүн сахабаларын, Мекке шаарынын айланасындагы жалган кудайчаларды талкалап келүүгө жиберди. Сувааны талкалаш үчүн Амр бин аль-Ас жөнөтүлдү. Са’д бин Зайд болсо Манатты жок кылды. Халид бин аль-Валид барып аль-Уззаны кыйратты. Ат-Туфайль болсо Зуль-Каффайнды кыйратты, ал эми Али болсо Тай деп аталган кудайчаны талкалоого жөнөтүлдү.</p>
<p>ХУНАЙНДАГЫ СОГУШ</p>	<p>Хавазин уруусу Меккенин багынып бергенин угуп, мал-мүлкүн жыйнап, аялдарын жана жаш балдарын кошо ээрчитип, Аллахтын элчисине каршы күрөшүүгө аттанды. Аллахтын элчиси 12 миң кол жыйнап аларды тосуп чыкты. Хунайн өрөөнүнө жеткиче кээ бир мусулмандар мындай көпчүлүк менен сыймыктанып жатышты. Бирок Хавазин аскерлери капыстан жапатырмак кол салганда көптөгөн мусулмандар коркууга алдырып, Аллахтын элчисин таштап коюп чачыранды болуп кетишти. Пайгамбардын жанында болсо туугандарынан жана мухажирлерден турган кичинекей тайпа гана калды. Ошондо Аллах момундарга дем берип, кайрадан пайгамбардын жанына чогултуп, бардыгы пайгамбарга жанашып, эриш-аркак душманга каршы топтолушту. Натыйжада жеңишке ээ болушту. Жеңилип калган Хавазин уруусу Таифти көздөй качты. Алардын арасынан он төртөө пайгамбарга келип Ислам динин кабыл алып, согушта туткундалган туугандарын кое берүүсүн суранды. Пайгамбар алардын өтүнүчүн орундады жана башка адамдар да пайгамбардын үлгүсүн ээрчишти.</p>
<p>ТАИФКЕ АТТАНУУ</p>	<p>Пайгамбарыбыз ﷺ Хавазин уруусу менен болгон ишти аяктаган соң, аскер баштап Таифке сапарын улады. Таифке жетип Таиф коргонун он сегиз күн курчап турду, бирок эки тараптуу беттешүү болбой эле кайра артка кайтты.</p>
<p>ТАБУК КАЗАТЫ</p>	<p>Хижранын тогузунчу жылында Табук казаты болду. Мөмө-жемиш бышып жаткан ысык аптап маалына туш келгендиктен, көлөкөдөн чыккысы келбей турган адамдарга бул жолку аттануу өтө оор келди. Пайгамбарыбыз бул ирет мусулмандарды каражат сарптоого үндөдү. Усман бин ‘Аффан үч жүз жабдыгы менен токулган төө берди жана буга кошуп миң динар берди. Ошондо пайгамбарыбыз ﷺ: “Ушул күндөн тартып Усман эмне кылбасын ага зыян тийбейт” – деди. Калган сахабалар мүмкүнчүлүгүнө жараша жардам беришти. Бул казатка көптөгөн эки жүздүү мунафыктар чыкпай койгон. Ошондой эле кадырлуу сахабалардан үчөө себепсиз эле чыкпай койгон. Алар: Ка’б бин Малик, Хиляль бин Умайя жана Мирара бин ар-Раби’. Пайгамбарыбыз ﷺ кайтып келгенде бул үч сахаба пайгамбарыбыздан кечирим сурашкан. Ошондо «Жана калып калган үчөөнүн...» - деген аят түшкөн. (Тауба сүрөсү 118-аят). Аллах алардын чынчылдыгын билгендиктен кылган тообаларын кабыл кылды. Ошондой эле эки жүздүүлөрдүн жүрөктөрүн бекитип, ушул эле сүрөдө аларды айыптаган. Бул сүрө эки жүздүүлөрдүн бетин ачкандыгы үчүн “бетин ачаар” деп да аталып калган.</p>

<p>ТАБУК КАЗАТЫ</p>	<p>Бул казатта пайгамбарыбызга ﷺ Айланын башчысы Йуханна бин Рауба келип, коопсуздук келишимин түзүп, салыгын төлөп кеткен. Жарба жана Азрухтун башчылары дагы дал ушундай кылып салыгын төлөшкөн. Аллахтын элчиси ар бирөөнө кат жазып берген. Ошондой эле, Думаттык Укайдир менен дагы келишим түзүлгөн. Пайгамбарыбыз Табукта эки жума турган жана бул сапарда согуш болгон эмес. Ошентип Мединага кайткан.</p> <p>Качан ал Мединага кайтып келгенде, мунафыктар курган түпкүрү түркөй мечитти буз деп Аллахтан буйрук келет. Аллах Таала: “Дагы ушундай кишилер бар, алар (Исламга) зыян жеткирүү үчүн, каапырчылык(ты күчөтүү) үчүн, момундардын арасын бөлүп-жаруу үчүн жана да мындан (бир аз) мурун Аллах жана Анын пайгамбарына каршы күрөшкөн адамга жардам берүү үчүн мечит курушту...” – деген. (Тауба сүрөсү, 107-аят) Ошентип ал аталган мечитти бузду жана бул казат пайгамбарыбыз катышкан казаттардын соңкусу болду.</p>
<p>ӨКҮЛДӨРДҮН КЕЛИШИ</p>	<p>Табук казатынан кийин сакиф уруусу Ислам динин кабыл алат. Хижранын тогузунчу жылы - “өкүлдөр жылы” деп аталып калган. Пайгамбарыбызга ﷺ көптөгөн уруулар келип Ислам динин кабылдаганы тууралуу айтып жатышты. Мисалы ‘Атарид бин Хажиб ат-Тамими баштаган бану Тамим уруусу; Зайд аль-Хайль баштаган Тай уруусунун өкүлдөрү; аль-Жаруд аль-‘Абди баш болгон Абдуль-Кайс уруусунун өкүлдөрү; ошондой эле бану Ханифа уруусунун өкүлдөрү. Кийин өзүн пайгамбар атап чыккан жалганчы Мусайлима дал ушул бану Ханифа уруусунун өкүлдөрү менен келген.</p>
<p>АБУ БАКРДЫН АЖЫЛЫГЫ</p>	<p>Хижранын тогузунчу жылы пайгамбарыбыз Абу Бакрды ажы башчы кылып Меккеге жөнөттү. Ал мусулмандар менен ажылыкты так аткарды. Абу Бакрдын аркасынан Алини жиберди. Али адамдарга “Тауба” сүрөсүнүн башкы аяттарын окуп берип, мушриктер менен түзүлгөн келишимдер мындан ары алсыз экендигин жана бул жылдан тартып мушриктерге наадандык доорундай жылаңач ажылык кылып, Каабаны жылаңач айланууга тыюу салынат экендигин жар салды.</p>
<p>ПАЙГАМБАРДЫН АЖЫЛЫГЫ</p>	<p>Хижранын онунчу жылы Аллахтын элчиси коштошуу ажылыгын аткарды. Бул сапар аны жандап ар кайсы шаарлардан, уруулардан элдер келип кошулуп жатып, алардын саны жүз миңден ашты. Пайгамбарыбыз ﷺ аларга ажылыктын тартиптерин үйрөттү жана Арафа күнү аларга Аллах Тааланын сөздөрүн окуп кайрылды: “Мына бүгүн Мен силерге диниңерди толук кылып, нээмат-жакшылыктарымды бирин калтырбай берип, силерге Исламдын гана дин болушун кааладым...” (Маида сүрөсү, 3-аят) Пайгамбарыбыз дин толук түшкөндүгүн кабарлап, момундарга Куран жана Сүннөткө бекем болууну осуят кылды жана мусулмандарга бири-биринин намысы, мал-мүлкү жана кан төгүүсү арам экендигин эскертти. Бул анын акыркы хутбасы болду.</p>
<p>УСАМА АТТАНДЫ</p>	<p>Хижранын он биринчи жылы Сафар айында пайгамбарыбыз византиялыктарга каршы жоо жыйнап, Усама бин Зайдты аскер башчы кылып жөнөтөт. Ислам аскерлери аль-Журф деген өрөөнгө жеткенде пайгамбардын ооруп калгандыгы кабарланган.</p>

АНЫН КАЗАТТАРЫ ТУУРАЛУУ

КЫСКАЧА АНЫН КАЗАТТАРЫ, АСКЕР БӨЛҮКТӨРҮ ЖАНА ЖӨНӨТҮҮСҮ ТУУРАЛУУ

АНЫН КАЗАТТАРЫ ТУУРАЛУУ КУРАН АЯТТАРЫНДА ЭМНЕ ДЕП АЙТЫЛАТ?

Пайгамбардын бардык казаттары хижрадан кийинки он жыл ичинде болгон. Жалпы казаттардын саны алтымышка чукул. Көзү тирүү кезинде болуп өткөн казаттардын саны жыйырма жети. Тогуз беттешүүгө өзү катышкан. Алар: Бадр, Ухуд, Хандак (Ор тушунда), Курайза, аль-Мусталик, Хайбар, Меккени багындыруу, Хунайн жана Таиф. Кээ бир беттешүүлөр тууралуу ыйык Куран аяттары түшкөн. Бул аяттар төмөндө баяндалат:

Бадр согушу: Бул согуш тууралуу “Аль-Анфаль” сүрөсүндө айтылат, ошондуктан бул сүрөнү “Бадр” деп коюшат.

Ухуд согушу: Бул согуш тууралуу “Аалы Имран” сүрөсүнүн экинчи бөлүгүндө айтылат. *“Бир кезде, сен (О, Мухаммад) үй-бүлөңдөн чыгып, момундарды согуш орундарына (көрөгөчтүк менен) жайгаштырдың...”* деген аяттан баштап бул сүрөнүн аягына чейин. (Аалы Имран сүрөсү, 121-аят)

Ор тушундагы согуш, бану Курайза жана Хайбарга аттануу. Булар тууралуу “аль-Ахзаб” сүрөсүндө келет.

Бану ан-Надирге аттануу. Бул тууралуу “аль-Хашр” сүрөсүндө аяттар келген.

Худайбияга жана Хайбарга аттануу: Бул казаттар тууралуу “Фатх” сүрөсүндөгү аяттар түшкөн. Бул сүрөдө **Меккенин Бошотулушу** тууралуу да айтылган, бирок ал кабар “Наср” сүрөсүндө ачык баяндалган.

Табук казаты: Бул казат тууралуу “Тауба” сүрөсүндөгү аяттар түшүрүлгөн.

Пайгамбарыбыз ﷺ бир гана Ухуд согушунда жаракат алган. Үч согушта периштелер түшүп момундарга жардам берген – Бадр, Ухуд жана Хунайн. Ошондой эле Хандак согушунда дагы мушриктер солкулдаган кезде периштелер түшкөн. Пайгамбарыбыз мушриктердин бетине кум чачкан жана алар согуш майданынан кайтышкан. Мусулмандар эки беттешүүдө чоң жеңишке ээ болушкан: Бадр жана Хунайн. Бир гана Таиф согушунда катапультка колдонулган. Ор касуу ыкмасы да бир эле учурда колдонулган. Ар кошкон уруулар мусулмандарга каршы аттанган маалда, Салман аль-Фариси ор касууну сунуштаган. Бул Хандак согушу.

ООРУГАНЫ ЖАНА ӨЛГӨНҮ

ООРУГАНЫ ЖАНА ӨЛГӨНҮ

Акыр аягы Аллах Таала Өз пайгамбарына ﷺ тандоо ыктыярын берди, бул дүйнө же Аллахка жолугуп, Бейишке кирүү. Ал Аллахка жолугуп, Бейишке кирүүнү тандады. Ошондон улам ал катуу ооруга чалдыгып, башка аялдарынын уруксаты менен ооругандан тартып Аишанын үйүндө болду. Намаздарын мечиттен окуй албай калган кезде, өзүнүн ордуна Абу Бакрды имам кылып дайындаган. Бул буйругу пайгамбардан кийин халиф болууга эң татыктуу бул Абу Бакр экендигине ишарат болгон. Хижранын он биринчи жылы раби аль-аввал айынын он экинчи күнү, мусулмандар таңкы намазын окуп жаткан маалда, пайгамбарыбыз Аишанын бөлмөсүнүн пардасын көтөрүп, намаз окуп жаткандарды карап жылмайды. Анан намазыңарды уланта бергиле деген мааниде белги берип парданы түшүрүп койду.

Ошол күнү эртең менен, күн аркан бою көтөрүлгөн кезде пайгамбарыбыз ﷺ бул дүйнө менен кош айтышты.

Пайгамбарыбыздын ﷺ өлүмү мусулмандардын башына келип көрбөгөндөй чоң балээ болду. Алар буга аябай кайгырышты.

Анан пайгамбарыбызды ﷺ жууп, үч ак кездемеге ороп, көз жумган жери - момундардын энеси Аишанын бөлмөсүнө эле көмүштү.

Аллахтын өкүмүнө ылайык, Анын бардык пайгамбарлары көз жумган жерине коюлуш керек эле. Эми бул пайгамбар үчүн адам жана жин ааламы Аллахтан тынчтык жана бейпилдик тилеп турат. Өз кезегибизде биз да күбөлүк беребиз, ал өзүнүн пайгамбарлык милдетин так аткарып, өз үммөтүнө ыкыластуу мамиле кылды жана Аллахтын ыраазычылыгы үчүн эң жакшы аракет кылды. Ошондуктан биз Аллахтан суранабыз: пайгамбарыбызга бир да пайгамбар өз үммөтү үчүн алып көрбөгөн сыйлыктарды ыйгарсын. Бардык мактоо Ааламдардын Эгеси Аллахка таандык!

АЯГЫ

Аллахтын элчисин жандаган акын Хассан бин Сабит айтат:

يَا رَبِّ! فَاجْمَعْنَا مَعًا وَنَبِيِّنَا	فِي جَنَّةِ نَبِيِّ عِيُونِ الْحَسَنِ
فِي جَنَّةِ الْفَرْدَوْسِ وَانْكُتِبْهَا لَنَا	يَا ذَا الْجَلَالِ وَذَا الْعُلَا وَالسُّوْدِدِ
صَلَّى الْإِلَهِ وَمَنْ يَخْفُ بِعَرْشِهِ	وَالطَّيْبُونَ عَلَى الْمَبَارِكِ أَحْمَدِ

Оо, Рабби! Көрө албас да мактап ийчү Бейиште, биздин пайгамбарга жанды ыкта!

Фирдаустун бакчаларын буюрчу, Улуулук, Бийиктик, Ардактуулук Сага гана таандык да!

Берекелүү Ахмадка жалпы жакшы бардыктар, Арш курчаган жандыктар жана дагы Кудай Өзү бата берген андыктан!

ҮЧҮНЧҮ ЭКЗАМЕН

СУРОО	ТУУРА	ТУУРА ЭМЕС
<ul style="list-style-type: none"> • Пайгамбарыбыз ﷺ качандыр бир кой кайтарып жүргөндүгү үчүн сабырдуу, алсыздарга кайрымдуу жана камкор болгон. 	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> • Ал кырк жашында пайгамбар болгон жана жума күнү Аллах Таала аны ааламдарга элчи кылган. 	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> • Курайш уруусу Аллахтын элчисине ﷺ көбүрөөк залакасын тийгизиш үчүн аны үй-бүлөсү менен кошо Абу Талибтин коктусуна кууп, үч жыл камалоого алышкан. Бул учур пайгамбарыбыз ﷺ үчүн өтө оор келген мезгилдерден. Курайшийлердин камалоосу бүткөндө ал ﷺ 49 жашта болчу. 	☐	☐

<ul style="list-style-type: none"> • Пайгамбар ﷺ Меккеде төрөлгөн: ☐ Пил жылы. ☐ Хижрадан 53 жыл мурун. ☐ Экөө тең.
<ul style="list-style-type: none"> • Аян түшүү мындай башталган: ☐ Жалгыздык жакшы көрүүсүнөн. ☐ Анык түш көрүүлөрдөн. ☐ Экөө тең.
<ul style="list-style-type: none"> • Аян түшүү мартабалары: ☐ Бешөө. ☐ Алтоо. ☐ Жетөө.
<ul style="list-style-type: none"> • Даават кылуу мартабалары : ☐ Экөө. ☐ Үчөө. ☐ Бешөө.
<ul style="list-style-type: none"> • Кийин түндөрдүн биринде ал руху эле эмес, денеси менен кошо Иерусалимдеги аль-Акса мечитине алып барылып, ал жактан ошондой эле абалда жети кабат асман үстүнө көтөрүлүп, Эң Улук Аллахтын астына барат жана ал жерден Аллах ага кайрылып, бизге беш маал намаз парз болот: ☐ Жок, денеси гана. ☐ Жок, руху гана. ☐ Руху дагы, денеси дагы.
<ul style="list-style-type: none"> • Исламдагы эң биринчи мечит: ☐ аль-Харам мечити. ☐ Пайгамбардын мечити. ☐ аль-Акса мечити. ☐ Куба мечити.
<ul style="list-style-type: none"> • Кыбыланын өзгөрүшү: ☐ Хижрага чейин Меккеде болгон. ☐ Хижранын экинчи жылы болгон. ☐ Хижранын үчүнчү жылы болгон.
<ul style="list-style-type: none"> • Бадр согушу Рамазан айында болгон: ☐ Хижранын экинчи жылы. ☐ Хижранын үчүнчү жылы

Аллахтын элчисине ﷺ: эң биринчи ыйман келтирген	Али бин Абу Талиб	Биляль бин Рабах	Зайд бин Хариса	Абу Бакр
Эркектерден	☐	☐	☐	☐
Жаш балдардан	☐	☐	☐	☐
Бошотулган кулдардан	☐	☐	☐	☐
Кулдардан	☐	☐	☐	☐

Бала чагындагы багармандар:	Абу Талиб	Абдуль-Мутталиб	8 жаш	Абдуллах бин Абдуль-Мутталиб	7 жаш
Энеси өлгөн соң чоң атасы баккан	☐	☐	☐	☐	☐
Ал жашка толгондо чоң атасы каза болгон	☐	☐	☐	☐	☐
Анан акеси баккан	☐	☐	☐	☐	☐
Аллахтын элчиси ﷺ төрөлө электе атасы каза болот.	☐	☐	☐	☐	☐
Энеси өлгөндө ал болчу	☐	☐	☐	☐	☐

Анын казаттары жана беттешүүлөрү:	10	6	27	9	1
Пайгамбардын бардык казаттары хижрадан кийинки жыл ичинде болгон.	☐	☐	☐	☐	☐
Анын казаттарынын жана беттешүүлөрүнүн жалпы саны	☐	☐	☐	☐	☐
Беттешүү болгон учурлар	☐	☐	☐	☐	☐
Пайгамбарыбыз ﷺ өзү катышкан	☐	☐	☐	☐	☐
Жарадар болгон	☐	☐	☐	☐	☐

КИТЕПТИН МАЗМУНУ

• Кириш сөз	2
• Пайгамбардын жеке сыпаттары	4
• Биринчи экзамен	12
• Пайгамбардын жетекчилиги	15
• Пайгамбардын өзгөчөлүктөрү	20
• Туугандары жана аялдары	23
• Экинчи экзамен	27
• Пайгамбарлыкка чейинки жашоосу	32
• Аян түшүүнүн башталышы	34
• Пайгамбардын Меккедеги жашоосу	37
• Пайгамбардын Мединадагы жашоосу	40
• Анын казаттары тууралуу кыскача	47
• Анын ооруганы жана бул дүйнөдөн кайтышы	48
• Үчүнчү экзамен	49
• Китептин мазмуну	51